

ontwerp d.d. 101199

DOOR DE JEUGD GESTUURD

INHOUDSOPGAVE

I	Samenvatting	3
II	Inleiding	4
III	Jeugdbeleid. Voor wie?	6
IV	Doel en Uitgangspunten	8
	a. doel	8
	b. uitgangspunten	9
V	Staan beleid en raakvlakken tussen de sectoren en conclusies	14
	- staan beleid en raakvlakken	15
	- conclusies	29
VI	Beleidsvoornemens	30
	- onderzoek infrastructuur	30
	- uitbreiding regiefunctie	31
	- jeugdinformatiebeleid	31
	- bevordering jeugdparticipatie	34
	- monitoring	40
VII	Besluit	42

Bijlagen:

1. Enige cijfers over de Haagse jeugd
2. Vindplaatsen van het sectoraal geformuleerde jeugdbeleid

I. SAMENVATTING

Het is onze ambitie Den Haag een stad te laten zijn waar het goed opgroeien is. Daarvoor is het nodig dat ouders zich in hun opvoedingstaak ondersteund weten door een toereikend en zich voortdurend aan de ontwikkelingen aanpassend voorzieningenpatroon. Vervolgens is het nodig dat de jeugd zich aanvaard weet en zich thuis voelt in de stad.

Ons jeugdbeleid richt zich op de hele jeugd van 0 tot 25 jaar.

Algemeen doel is het bijdragen aan de ontwikkeling van de eigen kracht van de jeugd en aan de binding van de jeugd aan de samenleving. De hieraan te ontleenen operationele doelen zijn opgenomen in de sectorale beleidsstukken.

Wij baseren ons op de volgende uitgangspunten:

- S Jeugdbeleid is concernbeleid d.w.z. alle beleidssectoren voeren jeugdbeleid,*
- S Het primaat van de opvoeding ligt bij de ouders*
- S Ouders en jeugdigen worden aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid*
- S De jeugd weet zich gewaardeerd als volwaardig stadgenoot*
- S De jeugd is actief*
- S De vrijetijdsvoorzieningen voor de jeugd worden georganiseerd op wijk- en buurtniveau en moeten goed bereikbaar zijn*
- S Jeugdbeleid is emancipatie- en integratiebeleid*

Het Jeugdbeleid omvat de volgende onderscheiden sectoren:

0 tot 6 jarigen, waaronder kinderopvang en peuterspeelzaalwerk

Jeugdgezondheidszorg

Jeugd tandzorg

Gezondheidsvoorlichting en -Opvoeding

Onderwijs

Leerplicht

Een gedeelte van de Volwasseneneducatie

Sociaal-Cultureel Werk

Sport

Bibliotheek

Cultuur

Buitenspeelgelegenheid

Wonen

Werk

Hulpverlening, waaronder Jeugdzorg

Overlast- en Criminaliteitsbestrijding

Preventie

Integratie- en emancipatiebeleid.

Op grond van een inventarisatie van de stand van zaken komen wij in deze nota tot de conclusie

- 1. Dat er veel jeugdbeleid is ontwikkeld en dat er sprake is van een veelomvattend aanbod*
- 2. Dat het aanbod is toegesneden op alle leeftijdscategorieën, die ons jeugdbeleid omvat*
- 3. Dat er sprake is van een aanbod aan voorzieningen dat zich kenmerkt door velerlei vormen van samenwerking tussen die voorzieningen*
- 4. Dat het regie-instrument nog onvoldoende is*
- 5. Dat onvoldoende duidelijk is of het aanbod voldoende is gespreid over de stadsdelen*
- 6. Dat onvoldoende duidelijk is of het aanbod daadwerkelijk op alle onderdelen effectief is*
- 7. Dat onvoldoende duidelijk is of de jeugd toereikend is betrokken bij de beleidsontwikkeling.*

Op grond van deze conclusies worden maatregelen voorgesteld; het beleid zal in de komende jaren kritisch gevolgd worden. en over twee jaar zal een nieuwe inventarisatie plaatsvinden, waarbij de successen worden uitgebouwd en ongewenste effecten worden geminimaliseerd.

II. INLEIDING

Het moet voor de jeugd als een voorrecht kunnen worden beleefd om op te groeien in de stad Den Haag. Dit is onze ambitie. Wij willen er het onze toe bijdragen dat er in Den Haag een sfeer bestaat en een voorzieningenpatroon, de jeugd waardig. Ons jeugdbeleid gaat uit van de kracht van de jeugd, het kapitaal van de stad.

Het college van burgemeester en wethouders heeft in het beleidsprogramma 1998-2002 aangegeven extra inzet te willen plegen op jeugdbeleid. Jeugdbeleid dient in dit verband breed te worden opgevat; in principe zijn alle beleidssectoren betrokken; jeugdbeleid is concernbeleid. Deze nota geeft de algemene kaders aan, waaraan het brede jeugdbeleid wordt getoetst. De beleidsontwikkeling en -uitvoering vindt plaats in de diverse diensten en sectoren.

Het doel van deze nota - te onderscheiden van de doelen van ons jeugdbeleid, zie de paragraaf doelstelling en uitgangspunten - is het bieden van een overzicht van het reeds in uitvoering zijnde jeugdbeleid. Sedert 1994 is aan de gemeentelijke overheden expliciet de regietaak over het preventieve jeugdbeleid toebedeeld. De regie over de tweedelijnszorg is bij het stadsgewest komen te berusten. De stand van zaken wordt in kaart gebracht. Nagegaan wordt of de taakverdeling tussen stad en stadsgewest klopt, of de Haagse jeugdinfrastructuur toereikend is, of er voldoende samenhang is tussen de diverse sectoren, of de jeugd voldoende bij het beleid is betrokken. Ons oordeel over deze stand van zaken baseren wij in hoge mate op het gedachtegoed van de Interdepartementale Commissie Jeugdonderzoek van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Een tiental deskundige bestuurders op de gebieden van onderwijs, justitie, welzijn en arbeid, onder voorzitterschap van de heer drs. J.A.R. Heemskerck, heeft een advies opgesteld aan de hand van de bevindingen van zo'n dertig vooraanstaande onderzoekers op de terreinen van justitie, onderwijs, jeugdhulpverlening, vrije tijd en arbeid. Onder de titel "Zicht op Jeugd" heeft de groep een visie ontwikkeld, waaruit eisen voor modern jeugdbeleid kunnen worden afgeleid. Bovendien wordt nagegaan of ons lokale jeugdbeleid spoort met het rijksbeleid zoals onder meer neergelegd in het bestuursakkoord nieuwe stijl (BANS). Vervolgens moet worden vastgesteld dat er vanzelfsprekend een ruime overlap bestaat tussen het Sociaal Educatief Masterplan en het in deze nota weergegeven jeugdbeleid. Bewaakt wordt dat deze zaken niet uit elkaar gaan lopen. Daar waar nog aanvulling of verbetering in ons jeugdbeleid gewenst is worden in deze nota initiatieven aangekondigd. De nota is dus inventariserend, en initiërend.

De nota is een vervolg op onze notitie "Naar een samenhangend jeugdbeleid", die wij in 1998 hebben gepubliceerd en waarin wij deze nota hebben aangekondigd. Daarin werd onder meer bepaald dat het beleid niet tot stand kan komen zonder betrokkenheid van de jeugd zelf. Daarom is die notitie gevolgd door een tweetal commissiebrieven (januari en juni 1999), waarin aan de orde is gekomen op welke wijze de jeugd zou worden betrokken. Besloten werd de Jeugd aan het woord te laten door middel van een onderzoek naar hun oordeel en hun ideeën over vrijetijdsbesteding. Dit onderzoek is in het voorjaar 1999 uitgevoerd onder een representatieve groep jeugdigen en ouders. De uitkomsten van het onderzoek¹, inclusief een reactie van gemeentewege, zullen tijdens de periode van inspraak, die aan de vaststelling van deze nota vooraf gaat, worden gepresenteerd.

¹ "Haagse Jeugd en Vrije Tijd", augustus 1999.

Uit het voorgaande kan al worden afgeleid dat het college grote waarde hecht aan participatie door de jeugd. Het moge duidelijk zijn dat het hierboven bedoelde onderzoek in dit opzicht slechts één werkwijze is om de jeugd te betrekken. Hiermee is het participatieproces compleet noch voltooid. In een aparte paragraaf Participatie wordt daarom in deze nota aangegeven wat er op dit belangrijke terrein nog meer ondernomen is en welke onze voornemens zijn voor de toekomst.

Deze nota begint met onze definiëring van het begrip jeugd en een toelichting daarop. Vervolgens formuleren wij de algemene doelstellingen van ons jeugdbeleid. De operationele doelen zijn terug te vinden in de sectorale uitwerkingen, waarnaar verwezen wordt.

Daarna vermelden wij onze uitgangspunten.

In de daarop volgende paragraaf volgt een korte opsomming van het beleid per sector en de raakvlakken tussen de verschillende sectoren. Ook wordt aandacht besteed aan het vrijetijdsonderzoek, dat afgelopen zomer onder de Haagse Jeugd gehouden is. Op basis van de conclusies, die wij verbinden aan de schouw van het staande beleid formuleren we enkele beleidsvoornemens, die in een volgend hoofdstuk nader worden uitgewerkt.

Tot slot geven we aan op welke wijze dit beleid wordt geïmplementeerd en geëvalueerd en hoe het in gang gezette proces in de toekomst verder zal worden uitgediept.

III. JEUGDBELEID. VOOR WIE?

Jeugd is een veelomvattend begrip. Dé jeugd bestaat niet, ook niet “de jeugd van tegenwoordig”. Het gaat om jongens en meisjes, autochtone en allochtone; er zijn baby's, peuters en kleuters, er is de schooljeugd, de schoolverlaters, de starters op de arbeids- en op de woonmarkt². Er zijn vooral vrolijke en gezonde kinderen; maar soms zijn er ook kinderen en jongeren, die bijzondere zorg behoeven. Het is deze hele populatie, die wij met ons jeugdbeleid willen bereiken. De behoeften zijn divers. Wij streven ernaar in de stad een compleet en uitgewogen voorzieningenpakket aan te bieden, voor elke categorie naar de behoefte, bepaald door leeftijd en leefomstandigheden.

PARELTJES

Nul jaar. Elk kind dat in Den Haag geboren wordt is een vertederend wezentje, een pareltje dat door de ouders wordt gekoesterd en beschermd. Gaaf en lief zonder uitzondering. Maar opgroeien en opvoeden in de grote stad gaat niet vanzelf. De pareltjes en hun ouders zijn het dubbel en dwars waard vooruit geholpen te worden.

De bovengrens hebben wij bewust getrokken bij 25 en niet bij 18 jaar, hoewel dat niet voor iedereen vanzelfsprekend is gezien het feit dat men, wettelijk gezien, met 18 jaar de staat van meerderjarigheid bereikt. Niet alle jongeren zijn op die leeftijd al volwassen. Velen zijn op die leeftijd nog niet afgestudeerd en maatschappelijk gesetteld. Op de arbeidsmarkt en de woningmarkt zijn de 18-jarigen veelal nog slechts starters of zelfs dat niet. In de wet op de jeugdhulpverlening worden uitzonderingen gemaakt voor bijzondere categorieën, zodat die ook na hun 18e jaar nog door jeugdzorg kunnen worden bediend. Veel 18 tot 25-jarigen hebben nog een extra duwtje in de rug nodig om als werkelijk volwassenen in de samenleving te kunnen staan. Bovendien is Den Haag een studentenstad met veel HBO-studenten.³ Ook deze jongeren zijn stadgenoten, waarop ons beleid zich richt.

Het is daarom dat ons jeugdbeleid zich uitstrekt over alle jeugdigen van 0 tot 25 jaar.

ETTERTJES

Tien jaar, vijftien, twintig. Soms zou je ze achter het behang willen plakken! Geen land mee te bezeilen. Iedere moeder en elke leraar verzucht dat wel eens. Dat is normaal, zeggen de pedagogen. Maar soms wordt het echt te bar. Spijbelen, te laat thuiskomen, vandalisme, diefstal. Soms verworden pareltjes tot ettertjes! Daar heeft de opvoeding - en misschien ook wel ons jeugdbeleid - gefaald.

Overigens hoeven niet alle 25-minners door ons jeugdbeleid te worden bereikt. Er zijn

² enige cijfers zijn opgenomen in bijlage 1; in ruime mate zijn gegevens te vinden in de OCW-monitor.

³ ter vergelijking: de Haagse instellingen voor Hoger Onderwijs schreven in het studiejaar 98/99 4900 eerste jaarstudenten in; de universiteit van Leiden telde in dat jaar 2500 eerste jaars, hetgeen ook in Delft het geval was.

uiteraard jongeren, die eerder volstrekt volwassen zijn en die dan (terecht) gebruik maken van de voorzieningen, die voor de volwassenen in het leven zijn geroepen.

IV. DOEL EN UITGANGSPUNTEN

A. DOEL

Doel van het jeugdbeleid is bijdragen aan de ontwikkeling van de eigen kracht van de jeugd en aan de binding van de jeugd aan de samenleving.

Toelichting:

Dit is een pedagogische doelstelling die moet worden onderscheiden van de in veel overheidsbeleid opgenomen preventieve doelstelling, die al dan niet expliciet gericht is op het voorkomen of bestrijden van achterstanden of de door jongeren veroorzaakte overlast. Op het terrein van het lokaal preventief jeugdbeleid is gedurende de laatste jaren een stroom adviezen verschenen, vooral afkomstig van de landelijke projectgroep Lokaal Preventief Jeugdbeleid, die onder leiding stond van Louise Groenman. De projectgroep is in oktober 1998 opgeheven, maar heeft bij haar afscheid opgemerkt dat het wellicht beter zou zijn niet meer te spreken van lokaal *preventief* jeugdbeleid omdat dat teveel zou verwijzen naar het "slechts" voorkomen van ongezond gedrag en overlast, veroorzaakt door jongeren. De VNG, die het werk van de commissie Groenman voortzet en daar van het rijk middelen voor krijgt, neemt deze gedachte over. Ook ons jeugdbeleid pretendeert positief te zijn gericht op een plezierig en gezond leef- en opvoedingsklimaat in de stad. Doel is het fijn jong zijn en het tegelijkertijd toegroeien naar het lonkend perspectief van zelfstandigheid en volwassenheid, bij voorkeur ook in deze stad.

Overigens past ons in dit opzicht bescheidenheid, want onze vorige nota over integraal jeugdbeleid (1995) droeg de titel JONGEREN MEER IN BALANS. Het ging weliswaar niet alleen over jongeren maar bij voorbeeld ook over de opvoedingsondersteuning binnen het 0-6-jarigenbeleid. Het had er op zijn minst de schijn van dat ons Jeugdbeleid bedoeld was om te voorkomen dat kinderen en jongeren uit balans zouden raken of om ze er weer in te krijgen als het al was fout gelopen.

Bewust hebben wij nu gekozen voor de formulering: de ontwikkeling van de eigen kracht van de jeugd, daarmee gebruik makend van het kapitaal van de stad, zoals wij de jeugd in de inleiding op deze nota noemden. Deze kracht is te vinden in de kwaliteiten van de jeugd zoals daar zijn: het onbevangen in de wereld staan, het open staan voor nieuwe dingen, zich nog kunnen ontwikkelen, actief en energiek zijn, flexibel, het beschikken over idealisme en durf. Aan deze kwaliteiten willen wij alle ruimte geven.

Dit betekent niet dat de jeugd ongebreidelde vrijheid geniet, want in de doelstelling hebben wij ook het element "binding van de jeugd aan de samenleving" opgenomen. Deze binding is voor ieder mens als sociaal wezen onontbeerlijk, maar geeft bovendien aan dat de jeugd onderdeel uitmaakt van de brede samenleving en daarbinnen verplichtingen heeft, grenzen kent, maatschappelijke waarden kent en de daaraan gekoppelde normen. Tegelijk wijst die binding van de jeugd aan de samenleving op de verantwoordelijkheid van die samenleving ten aanzien van de jeugd. Hierin schuilt een zekere spanning. Meestal een gezonde natuurlijke spanning, die het samenleven voor allen spannend en uitdagend kan maken.

B. UITGANGSPUNTEN

JEUGDBELEID IS CONCERNBELEID

Toelichting:

Dit uitgangspunt is van belang omdat het jeugdbeleid niet mag worden beperkt tot of ondergebracht bij één dienst of sector. Vrijwel al het overheidsbeleid heeft consequenties voor de jeugd en elke sector dient zich daarvan bewust te zijn en dient daaraan actief aandacht te besteden. Alle portefeuillehouders en alle gemeentelijke diensten dienen zich te bezinnen op welke verantwoordelijkheid zij (moeten) dragen voor de jeugd.

Binnen ons college wordt het jeugdbeleid meer in het bijzonder behartigd door een stuurgroep, bestaande uit de burgemeester en de wethouders Onderwijs (OSWI), Leefbaarheid, Milieu en Sport (LSPMS) en Welzijn, Volksgezondheid en Emancipatie (WVE). Wethouder WVE is als coördinerend portefeuillehouder jeugd voorzitter van deze stuurgroep. Hoewel de overige portefeuillehouders geen deel uitmaken van deze stuurgroep, zijn ze als collegelid ook betrokken omdat ook hun beleidsterreinen de jeugd raken en daarmee dus rekening dient te worden gehouden.

HET PRIMAAT VAN DE OPVOEDING BERUST BIJ DE OUDERS

Toelichting:

Het zijn de ouders⁴, die de eerste verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding van de jeugd. De overheid biedt daarbij waar nodig ondersteuning. Waar nodig, want ouders kunnen zelf veel, hoewel niet alles alleen. Soms wordt deze ondersteuning verplichtend opgelegd (leerplicht); op andere punten is er sprake van een vrijblijvend ondersteuningsaanbod (openbare speelgelegenheid, sportvoorzieningen, cursusaanbod aan ouders, bibliotheek).

Ouders moeten zich in hun opvoedings- en begeleidingstaak gesteund weten door de overheid. De overheid investeert in de jeugd met tal van voorzieningen en regelingen, gericht op vergroting van de draagkracht van de ouders en waar nodig vermindering van de draaglast. De samenwerking en wisselwerking tussen opvoeders en overheid leidt tot overdracht van algemeen aanvaarde maatschappelijke normen en waarden⁵ aan de opvolgende generaties stadgenoten. Waarden en normen zijn aan verandering onderhevig. Als het gesprek daarover niet gevoerd wordt of niet op gang wil komen zal de jeugd ongeduld tonen en uiteindelijk de zaak provocerend aan de orde stellen.

⁴Waar in deze nota ouders worden genoemd worden bedoeld de personen, die in eerste aanleg verantwoordelijke dragen voor de opvoeding van kinderen, doorgaans de ouders, in uitzonderingsgevallen anderen. Waarin in deze nota wordt gesproken over gezin hanteren wij de definitie, die door de Nederlandse Gezinsraad wordt gehanteerd, te weten "een gezin is elk leefverband van een of meer volwassenen, die verantwoordelijkheid dragen voor de verzorging en opvoeding van een of meer kinderen."

⁵ Bij de bespreking van de notitie "Naar een samenhangend jeugdbeleid" in de raadscommissie WVE is gevraagd een nadere gedachteswisseling rond het begrip "algemeen aanvaarde maatschappelijke waarden en normen". In het ka van het integratiebeleid wordt een dergelijke discussie gevoerd.

OESTERS

Om de beeldspraak van de pareltjes en ettertjes nog maar even voort te zetten. Parels worden beschermd door oesters: als er gevaar dreigt klapt de oester dicht en slechts met grof geweld kan men zich nog toegang tot de begeerde parel verschaffen.

Sommige goedwillende hulpverleners vergelijken ouders wel eens met oesters omdat die ouders onbenaderbaar zijn met opvoedingsadviezen.

De vergelijking klopt: ouders beschermen en koesteren als oesters hun kind, dat zij zien als een parel. Als zij de adviezen als een bedreiging ervaren, dan zullen zij hun kind beschermen en dichtklappen.

Aan het goed bedoelde aanbod van de adviseurs moet de kwaliteitseis worden gesteld dat het door ouders wordt beleefd als een welkome ondersteuning: kom binnen in de veilige omheining van mijn oesterschild.

ouders en jeugdigen worden aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid

Toelichting:

Ouders hebben niet alleen het primaat in de opvoeding, zij zijn ook verantwoordelijk voor het gedrag van hun kinderen. Kinderen op hun beurt worden naarmate ze ouder worden in toenemende mate zelf verantwoordelijk en aansprakelijk voor hun gedrag in de samenleving. Ouders en overheid moeten elkaar als volwaardige partners kunnen beschouwen in het opvoedingsproces. In toenemende mate hoort daarbij ook de jeugd zelf te worden betrokken. Ouders en jeugd kunnen door de overheid pas op een geloofwaardige manier worden aangesproken op hun verantwoordelijkheden indien die overheid er zelf blij van heeft gegeven de ouders en de jeugd volstrekt serieus te nemen.

Sommige ouders voelen zich slechts in staat verantwoordelijkheid voor het gedrag van hun kinderen te nemen voorzover dat gedrag in het eigen huis plaatsvindt en controleerbaar is. Zij hebben zich voor het overige teruggetrokken omdat hun opvoedstijl (soms met lijfstraffen) door de samenleving niet wordt geaccepteerd. En daarmee voelen zij zichzelf niet geaccepteerd en wordt het samen dragen van verantwoordelijkheid extra moeilijk.

Het is zaak te werken aan wederzijds vertrouwen.

Er zijn situaties, waarin sprake is van opvoedingsonmacht, door wetenschappers in oplopende ernst onderscheiden in opvoedingsvragen, opvoedingsspanning, opvoedingsnood en opvoedingscrisis. Overheid en pedagogen nemen in deze situaties - uitzonderingen daargelaten - niet de verantwoordelijkheid van de ouders over, tonen zich niet bemoeizuchtig, maar bieden ondersteuning. Zij presenteren zich als zorgzame partners, die samen met de ouders van gedachten wisselen over de wijze, waarop de kracht van het kind en de binding van het kind aan gezin én samenleving kan worden bevorderd. Slechts in uitzonderingssituaties, waar ouders stelselmatig hun verantwoordelijkheid ten aanzien van hun kinderen ontlopen en opvoedingsadviezen in

de wind slaan, zal in samenwerking met de partners van kinderscherming en justitie de verantwoordelijkheid voor de opvoeding (tijdelijk) worden overgenomen. Het serieus nemen van ouders en kinderen kan getoond worden door de ouders en jeugd waar mogelijk te betrekken bij de vorming van het beleid. Op dat punt worden in deze nota concrete maatregelen aangekondigd.

De Stichting Spel- en Opvoedingsvoorlichting heeft een cursus voor ouders van Marokkaanse jongeren ontwikkeld: "De touwtjes weer in handen nemen". Vaak zijn deze ouders teleurgesteld, verdrietig en boos. Het gaat om ouders, die het gevoel hebben de greep op hun kind verloren te hebben en zich afvragen wat ze nog te bieden hebben. De cursus is gekoppeld aan de cultuur en de godsdienst van de ouders. Het kan ook in de eigen taal en er kan gewerkt worden met afzonderlijke groepen voor de vaders en voor de moeders. Gestimuleerd wordt de band met het kind te herstellen en met opgeheven hoofd het heft weer in handen te nemen.

DE JEUGD WEET ZICH GEWAARDEERD ALS VOLWAARDIG STADGENOOT

Toelichting:

De jeugd, althans sommige jeugdigen, wil nog wel eens luidruchtig aanwezig zijn en dat langdurig en op ongebruikelijke uren. De jeugd, althans sommige jeugdigen, hanteert soms andere omgangsvormen dan voorheen gebruikelijk was, onder elkaar, maar ook tegenover volwassenen. De jeugd, althans sommige jeugdigen, hecht soms weinig waarde aan door volwassenen moeizaam verworven goederen. De jeugd, althans sommige jeugdigen, gedraagt zich wel eens naar het slechte voorbeeld van volwassenen.

Dat is voor volwassenen, althans sommige volwassenen, niet altijd aangenaam en ook niet altijd vol te houden.

Anderzijds: vaak zijn volwassenen weinig tolerant tegenover de jeugd. Veel volwassenen herinneren zich hun eigen jeugd niet goed of kijken terug door gekleurde brillen. Maar omdat ontwikkelingen voortgaan hebben jongeren een zeker recht op nieuwe vormen en zij moeten mogen rekenen op begrip.

Op hun beurt mogen jongeren best beseffen dat zij niet de enige stadsbewoners zijn en dat zij net zo goed als alle anderen rekening hebben te houden met de belangen van anderen.

Hoe het ook kan heeft de Y-voicegroep in Mariahoeve aangetoond. Deze jongeren hadden last van de vooroordelen van ouderen; ze merkten dat de oudere wijkbewoners bang van ze waren en contacten meden. De jongeren besloten zelf het initiatief te nemen om dit probleem op te lossen. Ze hebben contact gezocht met ouderen, ze zijn in gesprek gegaan, hebben samen gegeten, samen uitstapjes gemaakt. Achteraf bleek dat het "onbekend maakt onbemind" hier in hoge mate van toepassing was geweest. De ouderen bleken blij verrast door de positieve instelling van de jeugd. Het probleem is nog niet helemaal opgelost, want sommige jongeren vinden dat sommige oude mensen - hoewel lief - nog steeds onredelijk en onverbeterlijk kunnen zeuren.....

Volwaardig betekent in dit opzicht ook: actief participeren, aanspreekbaar zijn, aansprakelijk en ook daadwerkelijk aangesproken. Als jongeren daarbij niet altijd de juiste woorden vinden, komt dat veelal omdat zij nog te leren hebben. Het is een kwestie van elkaar serieus nemen.

DE JEUGD IS ACTIEF

Toelichting:

Wij gaan ervan uit dat de jeugd op school zit, sport, speelt, vrijwilligerswerk doet, een betaalde baan heeft of zich daarop voorbereidt. Voor de vrijetijdsbesteding faciliteert de gemeente tal van activiteiten dan wel biedt die zelf aan vanuit diverse beleidsvelden: sport en recreatie, sociaal cultureel werk, cultuur, inrichting openbare ruimte etc. Tot de noodzakelijke activiteiten van de jeugd rekenen wij ook de ontmoeting met leeftijdgenoten. Het met elkaar discussiëren over school, over thuis, over de mode, over de nieuwste gsm, over de wereld. De natuurlijke gelegenheden daartoe zijn naast het eigen thuis en dat van vriend of vriendin, de accommodaties, waarin de jeugdactiviteiten worden aangeboden, park en strand, disco en sportveld, stadspleinen en winkelstraten. Hierbij geldt dat de openbare ruimte er is voor iedereen, dus ook voor de jeugd. De daar geldende regels zijn er eveneens voor iedereen, dus ook voor de jeugd.

Omdat het met elkaar delen van de openbare ruimte vaak tot spanningen heeft geleid, worden er wel pleidooien gehouden voor een apartheidsbeleid, waarbij kleine, min of meer geïsoleerde ruimtelijke voorzieningen speciaal aan jongeren worden toegewezen: de zogenaamde hangplekken voor jongeren. Jongeren genieten daar een relatief grote vrijheid en door de sobere inrichting, de stevige constructie en de relatief grote afstand tot de woon- en winkelstraten is de kans op overlast gering.

Het beschikbaar zijn van jongerenontmoetingsplaatsen achten wij van belang. Doelloos rondhangen echter niet. Verveling willen wij niet in de hand werken. Een belangrijker reden voor terughoudendheid is dat jongeren - als er eenmaal ergens een hangplek is gerealiseerd - als het ware "verbannen" worden naar die speciaal voor hen aangewezen geïsoleerde plek; de openbare ruimte is er dan blijkbaar niet meer voor jongeren: een door ons niet gewenste vorm van apartheid. We zullen daarom aanvragen van geval tot geval beoordelen en daarbij altijd waarborgen eisen, waaruit blijkt dat het realiseren van

zo'n ontmoetingsplaats niet betekent dat de jongeren het risico lopen elders geweerd te worden.

DE VOORZIENINGEN VOOR DE JEUGD MOETEN GOED BEREIKBAAR ZIJN

Toelichting:

Het hoeft geen betoog dat de zandbak voor kleuters niet aan de overkant van een drukke verkeersstraat moet worden aangelegd. Toch klagen kinderen in het vrijetijdsonderzoek nogal vaak over het verkeer. Ze mogen of kunnen niet (alleen) toegaan naar een voorziening, die voor ze bedoeld is. In een grote stad met zijn vele functies zal er altijd een spanning zijn tussen het wenselijke en het mogelijke, maar we dienen ons ervan bewust te zijn dat bij de afweging de belangen van de kinderen niet automatisch voorop staan.

Steden blijven zich ontwikkelen. Dat betekent dat op enig moment voorzieningen tot stand zijn gebracht, maar dat ze een generatie later misschien in dat gebied overbodig zijn geworden, althans elders meer noodzakelijk. Wellicht is verplaatsing dan mogelijk. Ons streven zal er op zijn gericht de voorzieningen zo dicht mogelijk bij de doelgroep te vestigen. Vrijetijdsvoorzieningen zullen zoveel mogelijk in de directe woonomgeving gesitueerd worden. De urgentie neemt toe naarmate de kinderen jonger zijn. In het algemeen zal er stedenbouwkundig meer dan in het verleden het geval was aandacht worden besteed aan de jeugd.

JEUGDBELEID IS EMANCIPATIE- EN INTEGRATIEBELEID

Toelichting:

Met het toenemen van de leeftijd zal het bewustzijn van de jeugd, jongens, meisjes, autochtoon en allochtoon, omtrent de eigen positie in gezin, buurt, school en samenleving groeien. Kinderen zullen ontdekken dat ze niet allemaal gelijk worden behandeld. Kinderen zijn geneigd ongelijke behandeling als een normaal gegeven te aanvaarden. De programma's in onderwijs en welzijn worden echter getoetst op hun emanciperende en integrerende waarde. Richtsnoer van handelen voor alle betrokkenen hierbij vormen de rechten van het kind, zoals die door de Verenigde Naties zijn vastgesteld en door de Nederlandse regering geratificeerd. Sommige van die rechten, zoals het recht op het dragen van een naam, zijn bij ons inmiddels gemeengoed. Maar ook bij ons krijgen niet alle kinderen op alle punten gelijke kansen. Met name allochtone meisjes moeten hun positie vaak nog bevechten, waar jongens die als het ware in de schoot geworpen krijgen. Reden waarom wij jeugdbeleid en jeugdvoorzieningen zullen beoordelen op naleving van dit uitgangspunt.

V STAAND BELEID EN RAAKVAKKEN TUSSEN DE SECTOREN

Zoals wij in de inleiding reeds hebben aangegeven: het gemeentelijk jeugdbeleid is concernbeleid en is als zodanig verdeeld over vele diensten en sectoren. Het hier volledig opsommen van het staande beleid levert ongetwijfeld een zeer grote en verwarrende hoeveelheid informatie en men zou door de bomen het bos niet meer zien. Wij volstaan daarom met een korte geactualiseerde opsomming van wat er in de diverse sectoren aan beleid ontwikkeld is. Daarbij verwijzen wij naar de vindplaatsen, waar dit sectorale beleid beschreven is. Bovendien wijzen wij er op dat veel beleid en beleidsintenties al zijn verwoord in min of meer overkoepelende nota's zoals in het Sociaal Educatief Masterplan "Mensenwerk", in "Opgroeien in de stad", de beschrijving van de sociale peiler ten behoeve van het grote stedenbeleid 2000 e.v., in de nota "Jongeren meer in Balans". De opsomming in deze nota blijft noodzakelijkerwijs globaal en doet daarom geen recht aan de vaak uitgebreide en tot in detail uitgewerkte en verantwoorde maatregelen en voorzieningen, die de stad kent.⁶ Doel van de opsomming op deze plaats is slechts een indruk te geven van de omvang van het geheel. Daarnaast geven wij aan op welke terreinen er raakvlakken zijn en hoe met name daarmee actief wordt omgegaan. Door samenwerking kan een meerwaarde worden gerealiseerd.

In dit verband wijzen wij op het advies dat professor Schuyt⁷ enige jaren geleden aan de regering uitbracht. Hij komt tot de conclusie dat de jeugd in Nederland kan beschikken over alle mogelijke voorzieningen, maar dat het desondanks soms toch nog fout gaat in de opvoeding. Met name geeft hij aan dat er kwetsbare momenten zijn in de overgangsgebieden tussen de diverse voorzieningen. Als de overgang van het veilige en besloten gezin naar het min of meer openbare domein van de peuterspeelzaal niet goed geregeld is, is er het gevaar van beschadiging. Voorbereiding in het gezin, opvang in de speelzaal en vooral samenspraak tussen ouders en leidsters moeten samen een goede schakel vormen. En zo zijn er vele schakels aan te wijzen van peuterspeelzaal naar basisschool, van basisonderwijs naar de middelbare school, van school naar arbeidsmarkt. Dit zijn schakels tussen voorzieningen voor verschillende leeftijdscategorieën, maar hetzelfde geldt voor "horizontale" schakels: plaatsing naar een school voor speciaal onderwijs bij voorbeeld of de terugplaatsing vanuit een hulpverleningssetting. Dat zijn de zwakke plekken, die aandacht verdienen. In het hier volgende overzicht⁸ zullen we daarom aandacht besteden aan de samenwerkingsrelaties.

0 - 6 JARIGEN

Het beleid is beschreven in het Beleidskader 0-6-jarigen. Daarin zijn de doelstellingen en

⁶ Technisch kan het al. Een volgende keer zal een nota als deze op internet geraadpleegd kunnen worden. Door er de muis te klikken op bij voorbeeld het woord *speeltuin* zal men automatisch kennis kunnen nemen van de complete beleidsstukken over dat onderwerp. Het komt.

⁷ prof dr Kees Schuyt "Kwetsbare jongeren en hun toekomst", Rijswijk 1995.

⁸ In bijlage 2 zijn de vindplaatsen van sectoraal beleid schematisch opgenomen.

uitgangspunten omschreven. De werkgroep GOA 0-6 van het Haags Onderwijsberaad (HOB) heeft onlangs een advies uitgebracht over de voorwaarden waaraan voldaan moet worden voor het succesvol uitvoeren van het 0-6 jarigen beleid in deze stad. Er bestaan op dit terrein werkgroepen 0-6-beleid, een intensieve samenwerking tussen de jeugdgezondheidszorg (Stichting Thuiszorg Den Haag en GGD), de DWO's, Kinderdagverblijven, Onderwijs, Netwerken Preventief Jeugdbeleid etc.

PEUTERSPEELZAALWERK

De peuterspeelzaal biedt aan kinderen in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar de mogelijkheid om onder deskundige begeleiding samen te spelen. Dit samen (leren) spelen is de primaire doelstelling. Ouders zijn nauw betrokken. In de peuterspeelzaal is bij uitstek sprake van ontwikkelingsstimulering en opvoedingsondersteuning.

In het kader van het Lokaal Onderwijsachterstandenbeleid is aan deze eerste doelstelling een functie toegevoegd, namelijk het voorkomen of verkleinen van ontwikkelingsachterstanden bij kinderen. Zeker waar kinderen thuis een niet-Nederlandse taal spreken, is het voor de schoolrijpheid van belang dat ze zich daarnaast ook Nederlandse woorden en begrippen eigen maken. Het gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk wordt daarom meer en meer ingezet in gebieden, waar sprake is van achterstand.

Het meest recente beleidsstuk is de notitie "Peuterspeelzaalwerk in Den Haag", Den Haag, 3 juni 1999. Belangrijkste samenwerkingspartners zijn het onderwijs en de jeugdgezondheidszorg.

KINDEROPVANG

De kinderopvang in Den Haag staat voor grote capaciteitsuitbreidingen. Momenteel is een uitbreidingsoperatie in de naschoolse opvang gaande. Meer uitbreidingen staan voor de deur. Hiervoor krijgt de gemeente geld van het rijk. Het is echter niet alleen een zaak van financiering. Uitbreiding is niet eenvoudig te realiseren omdat uiteraard onverminderd moet worden vastgehouden aan de eis van goede accommodaties en kwalitatief hoogwaardige personeel. Het wordt dus een behoorlijke uitdaging.

Er is in de kinderopvang een grote diversiteit: er zijn de kinderdagverblijven voor de heel jonge kinderen, maar er is ook de voor- en naschoolse opvang voor de schoolgaande jeugd.

Het beleid inzake de gesubsidieerde kinderopvang is vastgelegd in de Verordening Kinderopvang en in het Raadsbesluit Voorrangbeleid Kinderopvang (1997).

Op de naleving van de kwaliteitseisen wordt toezicht gehouden door de afdeling TOKIN (toezicht op de kinderopvang) van de JGZ/GGD.

JEUGDGEZONDHEIDSZORG

Er is jeugdgezondheidszorgbeleid voor de 0 -4 jarigen dat wordt uitgevoerd door de Stichting Thuiszorg Den Haag (consultatiebureaus, preventieprojecten, bijdragen aan opvoedsteunpunten etc.) Er is overleg en samenwerking met allerlei organisaties en in het bijzonder met de Jeugdgezondheidszorg van de GGD, inzake dossiervorming.

Naast de gezondheidszorg voor de 0 - 4 jarigen is er de zorg voor de 4 -19 jarigen, uitgevoerd door de productgroep Jeugdgezondheidszorg (JGZ) van de GGD. JGZ neemt de zorg van de 4 jarigen over van de consultatiebureaus van de Stichting Thuiszorg Den Haag. Naast de reguliere JGZ-taken verricht de gemeentelijke JGZ nog een aantal collectieve taken voor de hele jeugd, zoals toezicht op de kinderopvang (TOKIN) en medische advisering van kindercentra. De afdeling vroegtijdige onderkenning van ontwikkelingsstoornissen bij de 0 -7 jarigen werkt aan een vervlechting met het (regionaal) project integrale vroeghulp. Naar verwachting zal volledige samenwerking in 2000 gerealiseerd zijn. Er bestaat intensieve samenwerking van JGZ met onderwijs, kinderopvang en GVO voor het ondersteunen van scholen bij hun gezondheidsbeleid. Er is een actieve betrokkenheid van jeugdgezondheidszorg bij netwerken 0 -12 en 12 -18 jaar en de zorgcommissies.

Preventievoorbeeld.

Kinderen kunnen als je niet oppast - ook zonder dat ze iets mankeren - tussen de wal en het schip geraken. Neem de kinderen van ouders met psychiatrische problemen, KOPP-kinderen, noemen we ze. De kinderen zijn gezond, gaan gewoon naar school en nemen deel aan de voorzieningen, die voor hun leeftijd zijn bedoeld. Doorgaans zorgen de ouders ook prima voor deze kinderen. Maar we weten het: vroeg of laat gaat er (meestal tijdelijk) iets mis met deze ouders. Er is psychose, paniek, spoedopname. De gezondheidszorg vangt de ouders op, maar de kinderen zijn hier geen cliënt of patiënt. Hun verzorging stopt van het ene moment op het andere.

De instellingen voor gezondheidszorg en jeugdhulpverlening hebben dit onderkend en hebben een zorgcoördinatie in het leven geroepen.

Het is immers bekend welke kinderen in deze risicovolle situatie verkeren. Taak: doorgaans niets doen dan alleen elke dag nagaan of de kinderen verzorgd worden: komen ze naar school, zijn ze uitgeslapen, zijn ze gewassen, hebben ze gegeten?

Blijkt er ineens crisis, dan wordt stante pede de verzorging tijdelijk overgenomen, zodat het kind er zo min mogelijk nadeel van ondervindt.

Hierdoor wordt met een betrekkelijk geringe inspanning heel veel ellende voorkomen.

JGZ is betrokken bij de medische opvang van assielzoekers, bij de zorg voor de neveninstromers in het VO, bij het project VIEW (aansluiting arbeidsmarkt voor deze neveninstromers). In het najaar 1999 neemt JGZ weer deel aan het landelijke peilstationonderzoek naar het gebruik van alcohol, tabak en drugs en het gokgedrag onder middelbare scholieren. Binnen dit brede onderzoek wordt andermaal een toegespitste Haagse variant toegepast, waardoor gedetailleerdere informatie beschikbaar komt.

Een laatste evaluatienotitie over JGZ is besproken in de raadscommissie WVE in september 1998.

JEUGDTANDZORG

Jeugd tandzorg is tweeledig: de collectieve preventieve zorg, ondergebracht bij bureau Gezondheidsvoorlichting en -Opvoeding en daarnaast de individuele tandheelkundige zorg, ondergebracht bij de productgroep Jeugd tandzorg. De collectieve preventie is gericht op groepsgerichte preventieve zorg. Daarnaast wordt epidemiologisch onderzoek verricht op tandheelkundig terrein. Deze taak is een wettelijke taak voor het gemeentebestuur op grond van de Wet collectieve preventie volksgezondheid. De individuele tandheelkundige zorg betreft de individuele zorg aan jeugdigen van 2 tot 19 jaar, die deelnemer zijn aan de jeugd tandzorg. Het grootste deel van de deelnemers zijn kinderen uit risicogroepen. Het gaat om individuele halfjaarlijkse controles, inclusief preventieve en curatieve behandelingen. De werkzaamheden worden verricht in diverse centra, verspreid over de stad, waarbij de zorgverlening via de scholen gecombineerd wordt met een haal- en brengservice van en naar de centra.

GEZONDHEIDSVORLICHTING EN -OPVOEDING (GVO)

Daar waar de relatie leefwijze en gezondheid in het geding is levert GVO een bijdrage aan het beleid. Het bevorderen van een gezonde leefwijze, het realiseren van een gezonde leefomgeving en het tot stand brengen van een toegankelijke op elkaar afgestemde zorg op maat staat centraal in de preventieprogramma's van GVO. Het overgrote deel van het aanbod is gericht op de ouders en de jeugdigen. De uitvoering van de preventieprogramma's geschiedt deels door de dienst OCW (de productgroepen Jeugdgezondheidszorg en Algemene Gezondheidszorg en de afdeling Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding), maar vooral ook door werkers-in-het-veld (Thuiszorg Den Haag, Parnassia, Onderwijs, Kinderopvang, Onderwijs, Zorginstellingen, de Decentrale Welzijnsorganisaties). GVO ondersteunt deze intermediaire doelgroep door het ontwikkelen, (doen) uitvoeren en evalueren van programma's en het bevorderen van afstemming tussen het aanbod van de diverse uitvoerders. De samenwerking en afstemmingstaak geeft GVO vorm door het Samenwerkingsverband GVO met daarbinnen de drie coördinatiegroepen voor de jeugd (0-4 jarigen, 4-12 jarigen en 12-19 jarigen). De thema's/onderwerpen zijn onder andere de Opvoedingsondersteuning, Veiligheid, Voeding, Infectieziekten, Tandzorg, Genotmiddelen en Seksuele en relationele vorming. Daarnaast werkt GVO i.s.m. Jeugdgezondheidszorg aan het realiseren van een schoolgezondheidsbeleid op zowel het basis- als voortgezet onderwijs en aan een goede informatievoorziening aan jongeren. Ook het coördineren en (doen) uitvoeren van taken in het kader van het Regionaal Steunpunt Seksueel Geweld (RSSG) behoort tot de taak van de afdeling GVO.

In het Werkplan GVO 1999 zijn de ontwikkelingen en de voorgenomen preventieprogramma's naar doelgroep, doelen en soorten interventies uitvoerig beschreven. In het plan wordt tevens aangegeven in samenhang met welke andere gemeentelijke nota's deze activiteiten worden ontwikkeld en uitgevoerd.

ONDERWIJS

De nota "Lokaal met Uitzicht" 1998 - 2002 biedt zicht op het brede terrein, inclusief de randgebieden d.w.z. inclusief de tal van samenwerkingspartners; daarin is met name

belangrijk het onderwijsachterstandenbeleid, waarin scholen extra faciliteiten worden toebedeeld, zowel onderwijskundig als "welzijnsproducten", die kunnen worden "ingekocht" bij welzijnsinstellingen zoals: bibliotheken, Centrum 16/22, DWO's, opbouwwerk etc. Deze welzijnsproducten zijn gebundeld beschreven in een welzijnsactiviteitenboek, waaruit de scholen weloverwogen keuzes kunnen maken.

Als uitwerking van Lokaal met Uitzicht is in maart 1999 de notitie "De Brede Buurtschool" verschenen. Het gaat daarbij om het versterken van de samenhang tussen school, gezin en omgeving. In en rond de brede buurtschool werkt een groot aantal organisaties samen. Voorschoolse en naschoolse opvang, peuterspeelzalen, de basisschool, welzijnsinstellingen, sportverenigingen, culturele instellingen en organisaties voor de jeugdhulpverlening vormen een samenwerkingsverband geheel gericht op het kind en de ouders in de buurt.

In het voortgezet onderwijs kennen wij speciale trajecten en voorzieningen voor risico-leerlingen, veelal in samenwerking met belendende werksoorten zoals de jeugdhulpverlening en de Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheidsprojecten. Waar nodig zal aan deze projecten uitbreiding worden gegeven echter steeds uitgaande van de voorkeur dat ieder kind en elke leerling zo enigszins mogelijk opgevangen wordt (en op zijn plaats is) in het regulier onderwijs.

Het geheel wordt overkoepeld door het Haags Onderwijsberaad (HOB), waarin onder voorzitterschap van de wethouder OSWI alle onderwijsbesturen van het openbaar en het bijzonder onderwijs elkaar ontmoeten. De vertegenwoordiging van Welzijn is geregeld via de Stuurgroep Gemeentelijk Achterstandenbeleid, die onder het HOB valt.

De netwerken preventief jeugdbeleid zijn rond de scholen gebouwd; vaste samenwerkingspartners daarin zijn jeugdgezondheidszorg, maatschappelijk werk en de tweedelijns jeugdzorg (= Parnassia, Kinderbescherming en Jeugdhulpverlening). Deze instellingen hebben zich middels convenanten aan elkaar verplicht. De netwerken worden gecoördineerd, door de Decentrale Welzijnsorganisaties, die daartoe tot en met 1999 additioneel worden gesubsidieerd en dit product vanaf het jaar 2000 opnemen in hun reguliere begrotingen. Inmiddels is uit onderzoek gebleken dat het functioneren van de netwerken verbetering behoeft. Er zullen voorstellen worden gedaan dit functioneren te verbeteren in relatie tot de zorgcommissies.

Ten behoeve van de scholen voor het voortgezet onderwijs functioneert het onderwijsconsultatieteam als een netwerk, waarin eveneens de tweedelijnsjeugdzorg en de gezondheidszorg als vaste samenwerkingspartners dienst doen, hier bovendien aangevuld met de leerplichtambtenaar. De coördinatie van het onderwijsconsultatieteam berust bij de Regionale Instelling voor Jeugdhulpverlening Haaglanden (RIJ). Onderzoek toont aan dat het onderwijsconsultatieteam goed functioneert.

Zowel netwerken preventief jeugdbeleid als onderwijsconsultatieteam kunnen functies vervullen in de gang naar het Bureau Jeugdzorg. Het aanbod aan de inrichters van Bureau Jeugdzorg hierover is gedaan. Resultaten kunnen eerst worden geboekt als het Bureau Jeugdzorg operationeel is. Naar verwachting zal dat in 2000 het geval zijn.

Nog dit jaar wordt een plan "Voortijdig Schoolverlaten" gepresenteerd, waarin alle zaken, die te maken hebben met schooluitval en voortijdig schoolverlaten, worden geïntegreerd. Daarin wordt in ieder geval aandacht besteed aan de samenwerking tussen scholen voor

voortgezet onderwijs en de regionale opleidingscentra.

Voor langdurig zieke kinderen kent Den Haag een voorziening, waardoor deze kinderen geholpen worden hun schoolachterstand beperkt te houden of zelfs te voorkomen. Les aan huis, les aan bed kan als dat nodig is.

LEERPLICHT

De leerplichtambtenaren hebben tot taak om zowel preventief als curatief zorg te dragen voor het daadwerkelijk schoolbezoek van leerplichtigen. Hierbij is de leerplichtwet leidraad. In Den Haag wordt dit als volgt ingevuld:

- S preventie wordt nagestreefd tijdens signaleringsoverleg op scholen, betrokkenheid bij projecten voor potentiële schooluitvallers en deelname aan netwerken preventief jeugdbeleid;
- S de curatieve taak krijgt vorm door middel van onder meer huisbezoek en overleg met scholen, hulpverlenende instanties, de Raad voor de Kinderbescherming, politie en officier van justitie;
- S ook het geven van voorlichting over de leerplichtwet behoort tot de taak van de leerplichtambtenaar. Zeker na de wijziging van de wet in 1994 hebben tal van ouders, zowel allochtone als autochtone, behoefte aan voorlichting over de mogelijkheden voor het volgen van onderwijs.

Uitvoerige informatie over de uitvoering van deze taken, voorzien van verhelderend cijfermateriaal, is te vinden in de jaarverslagen van de afdeling Leerplicht, die na afloop van elk schooljaar verschijnen en besproken worden in de raadscommissie OSWI.

VOLWASSENENEDUCATIE

Voor jongeren tussen de 18 en 25 jaar, die de Nederlandse taal onder de knie willen krijgen, staat het aanbod van de volwasseneneducatie open. Ook maken jongeren gebruik van de mogelijkheid om via de mavo-havo-vwo-voor volwassenen alsnog hun diploma te halen. Ook jongeren van 16 en 17 jaar kunnen van deze mogelijkheid gebruik maken indien zij daarvoor toestemming hebben gekregen van de afdeling leerplicht. Per 1 januari 2000 zal echter bovendien bevorderd worden dat deze jongeren ingeschreven blijven bij het voortgezet onderwijs. Deze scholen kunnen op hun beurt gebruik maken van faciliteiten, kennis en ervaring uit het voortgezet onderwijs voor volwassenen. Op deze wijze bestaan er voor leerlingen die de school voortijdig dreigen te verlaten nieuwe leerlijnen, ook voor de leerlingen in de hogere vormen van voortgezet onderwijs. Tot het terrein van de volwasseneneducatie behoort ook de oudereducatie, cursussen, die op de basisschool aan ouders worden aangeboden en die tot doel hebben de belangstelling van de ouders voor het onderwijs en de schoolloopbaan van hun kinderen te wekken en te vergroten. Deze vorm van opvoedingsondersteuning is op Haagse scholen ontwikkeld en uitgeprobeerd. De eerste interne evaluatie toont positieve resultaten. Als deze evaluatie ook extern bevestiging krijgt wordt uitbreiding naar andere basisscholen in achterstandswijken nagestreefd, maar ook naar peuterspeelzalen en scholen voor voortgezet onderwijs.

SOCIAAL-CULTUREEL WERK

Het beleid is opgenomen in de nota "Sturen op Doelen" (waarbij niet de term "jeugd", maar de term "jongeren" wordt gehanteerd, maar waarbij het begrip jongeren wordt gesplitst in de leeftijdscategorieën 0-6, 6-12 en 12-20). Er is behoefte aan meer vrijetijdsvoorzieningen voor jongeren, met name in de na-oorlogse wijken. Vrijetijdsvoorzieningen voor jongeren kenmerken zich door begeleiding en activiteitenprogramma's.

Er wordt wel geklaagd dat de welzijnsorganisaties de openstelling voor activiteiten voor de groep 12 tot 20 jaar te weinig afstemmen op de behoeften van de jongeren zelf, bij voorbeeld openstelling in de weekenden en tijdens de vakanties. Het intensiveren van het gebruik van welzijnsaccommodaties wordt nog dit najaar in het kader van de behandeling van het raadsvoorstel accommodatiebeleid besproken in de raadscommissie WVE..

Voor wat betreft het onderwerp "jongerenproblematiek" werken de sociaal-cultureel werkinstellingen veelvuldig samen met de politie en andere betrokkenen in de wijken. Sprekend voorbeeld van deze samenwerking is de zogenaamde pleinaanpak, beschreven in de bestedingsplannen "Jongeren Meer In Balans". Na de succesvolle start in de Schilderswijk wordt deze werkwijze in 1999 ook ingevoerd in de stadsdelen Laak, Centrum (wijk Transvaal) en Escamp.

Ook met het onderwijs wordt intensief samengewerkt. De komende periode zal de brede buurtschool in gezamenlijk overleg worden vormgegeven.

Naast het professionele jeugd- en jongerenwerk kent de stad een uitgebreid netwerk van vrijwilligersorganisaties voor de jeugd. Het is een bont spectrum en daarmee een rijkdom voor de stad. Het gaat om clubs als scouting, drumbands en majorettecorpsen, balletklassen, natuurstudieclubs, sport- en hobbyclubs, vrijetijdsvoorzieningen voor gehandicapte kinderen, studentenverenigingen, verenigingen voor kindervakantiewerk etc.etc. Al deze voorzieningen fungeren als plezierige vrijetijdsbesteding voor kinderen maar daarnaast zijn het leerscholen voor maatschappelijke vorming, emancipatie en integratie. Heel veel van deze organisaties opereren met een minimum aan financiële overheidssteuning. Een gevarieerde en indirecte overheidssteun vindt plaats door het ondersteuningsaanbod van de Haagse Ondersteunings Functie (HOF)

SPORT

Momenteel is de nota met als voorlopige werktitel "Beweegredenen" in voorbereiding. In die nota wordt op hoofdlijnen de visie van Den Haag op sportgebied voor de komende jaren vastgelegd. Hierbij wordt voortgebouwd op de notitie "Haagse Jeugd in Beweging" (februari 1999). Er is sprake van een integrale benadering van sport in georganiseerd, maar ook in ongeorganiseerd verband. Het leggen van dwarsverbanden met andere diensten en beleidsvelden staat hoog in het vaandel en in het samenhangend sportbeleid wordt wel gesproken van de sportieve driehoek: sport, onderwijs, welzijn.

BIBLIOTHEEKWERK

De bibliotheek vervult een belangrijke functie voor zowel de ontwikkeling als de vrijetijdsbesteding van de jeugd, ook voor het zeer jonge kind. Onderwijs is wel de belangrijkste samenwerkingspartner. Veel producten worden afgenomen in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid. Ook komen schoolklassen in de bibliotheek op bezoek. Op de woensdagmiddagen zijn er voorleesuren. Soms zijn er ook

schrijversmiddagen en komen kinderboekenschrijvers vertellen over hun werk. Jaarlijks doen kinderen in de kinderjury mee aan de verkiezing van het beste kinderboek. De Haagse bibliotheek is ook betrokken bij de activiteiten rond de kinderboekenweek. Het thema van de kinderboekenweek 1999 is "school". In alle stadsdelen zijn twee of drie bibliotheekfilialen, maar die zijn niet altijd goed bereikbaar voor de kinderen. Daarom verschijnt op sommige plaatsen op gezette tijden de boekenbus.

In toenemende mate vervult de bibliotheek ook een algemene informatiefunctie voor kinderen en jongeren. Men verzamelt er informatie voor werkstukken voor school, maar ook voor andere belangrijke zaken zoals vakantiebestemmingen en dergelijke. De computer en internet vervullen hierbij een belangrijke rol.

CULTUUR

De laatste jaren is het kunstbeleid nadrukkelijker dan voorheen gericht op de jeugd. Met name binnen de kunstzinnige vorming worden in het kader van de convenant "School en Cultuur" door het Koorenhuis verschillende samenwerkingsprojecten ontwikkeld. Deze projecten zijn toegespitst op jeugd in achterstandssituaties met het doel deze groep te interesseren voor zowel passieve als actieve kunstbeoefening. Daarnaast heeft het Koorenhuis ook een uitgebreid cursusaanbod, gericht op de jeugd.

Behalve het Koorenhuis is er nog een aantal instellingen binnen de kunstsector met een specifiek aanbod voor de jeugd. Tot deze instellingen behoren: Het Paard, Haags Popcentrum, Haags Centrum voor Amateurkunst, Jeugdtheater Pierrot, Theatergroep Stella, Musicon (oefenruimtes en podium voor popmuzikanten) en Jeugdtheater Rabarber, dat naast de verzorging van cursussen ook samen met scholen projecten met jongeren doet zoals onlangs het zeer geslaagde project "Druks, mèn nie gezien". En natuurlijk zijn we trots op de unieke Haagse instelling: Museon.

Binnen het gemeentelijk kunstbeleid zal de komende jaren speciale aandacht worden besteed aan de initiatieven van de jeugd zelf. Zo zal in het voorjaar 2000 een festival worden georganiseerd, waarin kunstuitingen van kinderen centraal zullen staan. Het Volksbuurtmuseum ontwikkelt in samenwerking met Theater Pierrot en PJ Partners een meerjarenplan, waarin voorstellen worden gedaan voor een structureel kunstaanbod met name voor jongeren uit migrantengroepen.

Waar wij hierboven bij het overzichtje sociaal-cultureel werk melding maakten van het vele vrijwilligerswerk, is het op zijn plaats ook hier het vele verrijkende vrijwilligerswerk te vermelden: jeugdcoren, toneel etc.

In het najaar 1999 wordt in de raadscommissie Cultuur de cultuureducatie tussentijds geëvalueerd.

School in het bos.

Welk kind in welke stad heeft zomaar een onderwijsmuseum tot zijn beschikking? Bijzonder toch?

Maar Den Haag heeft nog meer bijzondere voorzieningen te bieden.

Haagse kinderen maken het mee dat ze met de hele klas met de bus naar ons gemeentelijk buiten-centrum Wilhelminaoord in de gemeente Vledder in Drenthe gaan, naar de eigen Haagse school in het bos⁹. Een week lang les in milieu in een speciaal daarvoor ingericht lokaal midden in de uitgestrekte bossen. Maar ook een week lang met elkaar toeven in lang vervlogen tijden in de natuurgetrouw nagebootste prehistorische nederzetting. Welk kind in welke stad..... Hier wordt al een beetje van onze ambitie - zie de openingszin van deze nota - waargemaakt.

BUITENSPEELGELEGENHEID

De buitenspeelgelegenheid is gebaseerd op het Speelplan Den Haag (1991), de daarop volgende speelplannen per stadsdeel en meest recentelijk de notitie Bespeelbare Ruimte (1999). In voorbereiding is een nota "Samen Spelen", een gezamenlijk document van de diensten Stadsbeheer, Stadsontwikkeling en Onderwijs, Welzijn en Cultuur. Uitgangspunt is dat alle kinderen veilig buiten moeten kunnen spelen, de kleintjes vlak bij huis, de groteren ook wat verder van huis. Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt rekening gehouden met het spelende kind. Bij speelgelegenheid dient niet alleen gedacht te worden aan het plaatsen van speeltoestellen, maar bij voorkeur ook aan spelaanleidingen, die in de ontwerpen van bebouwde en onbebouwde architectuur kunnen worden aangebracht. Dit wordt in de ontwerpopdrachten meegenomen. Ook al is het plein, de route naar school, het veldje op zichzelf interessant ingericht en wordt daardoor de creativiteit bevorderd, kinderen daarnaast hebben ook behoefte aan speelgoed. Soms aan groot en duur speelgoed, dat niet ieder kind tot zijn beschikking heeft. Om aan deze behoefte tegemoet te komen worden sinds 1996 her en der in de stad en met name in achterstandsgebieden de zogenaamde Haagse Hopjes geplaatst: omgebouwde zeecontainers, gevuld met goed en sterk speelgoed, dat gratis ter beschikking wordt gesteld aan kinderen in de basisschoolleeftijd. Ouders en omwonenden worden altijd bij de voorbereiding en uitvoering betrokken. De exploitatie is in handen gegeven van de Decentrale Welzijnsorganisaties, zodat ook samenwerking in het kader van de brede buurtschool mogelijk is.

WONEN

Het overgrote deel van de jeugd woont bij de ouders thuis.

Jong volwassenen begeven zich op de (overspannen) kamermarkt en stromen geleidelijk door naar het reguliere woningencircuit. Veel jongeren maken dankbaar gebruik van niet commerciële informatie en bemiddeling, die geboden wordt door DUWO Kamerwinkel

⁹ Op 17 september 1999 was het 25 jaar geleden dat de eerste Haagse Basisscholen een werkweek meemaakter centrum in Drenthe. Inmiddels namen ruim 50.000 kinderen deel.

Wethouder Stolte (Milieu) heeft op die datum een inleiding gehouden tijdens het feestelijke jubileumsymposium in Vledder. Hij heeft er kunnen toezeggen dat Vledder zeker de komende vier jaren op de steun van de gemeente Den H kan blijven rekenen.

aan de Huygensstraat. Speciaal voor de vele studenten is er een dependance van dit instituut gevestigd in het gebouw van de Haagse Hogeschool aan het Johanna Westerdijkplein.

De Jeugdhulpverlening kent - naast de internaten - enkele bijzondere woonvormen zoals begeleid kamerbewonen, enkele "oefenwoningen" voor uitstromers van het T(huislozen)-team. In ontwikkeling is het Woonproject "De Foyer" (30 wooneenheden aan de Amsterdamse Veerkade, gekoppeld aan werken en/of leren en/of hulpverlening). Begin 1999 is de nachtopvang voor jongeren van start gegaan. Deze is er voor jongeren zonder vast adres; zij kunnen er maximaal vijf nachten per maand terecht.

WERK

De Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheidsprojecten voert in samenwerking met het RBA een actief en specifiek gericht beleid op het toeleiden van jongeren naar werk of naar alternatieven daarvoor in de vorm van een sluitende aanpak. Sinds de komst van de Wet Inschakeling Werkzoekenden is deze aanpak uitgebreid tot alle werkloze jongeren tot 23 jaar. Er bestaat intensieve samenwerking met onderwijs (voor risicojongeren), hulpverlenings- en justitie-instellingen. Als coördinatieplatform fungeert de Regiegroep Jongeren Meer in Balans.

HULPVERLENING

- maatschappelijk herstel

Er zijn jongeren, die bij de hulpverlening uit de boot vallen (weglopers, jongeren met contra-indicatie als ernstige psychiatrische problemen of ernstige verslavingsproblematiek), die shoppen of "zwerven" van instelling naar instelling. Er is een instellingenoverleg (politie, Leger des Heils, Kesslerstichting, Jeugdhulpverlening, Centrum Verslavingszorg, Stadsgewest, RIAGG-jongerenbureau) dat deze beperkte groep jongeren in kaart brengt en waarin omtrent individuele problemen van deze zorgmijdende jongeren afspraken worden gemaakt over wie welke actie onderneemt. Naast deze individuele benadering zijn er projecten opgezet, die proberen deze jongeren weer op de rails te zetten zoals de projecten Motel en Zorgdak voor ex-gedetineerden.

- maatschappelijk werk.

Het maatschappelijk werk wordt uitgevoerd door de Decentrale Welzijnsorganisaties, die jaarlijks offertes uitbrengen, onder meer voor het product Hulpverlening. Per stadsdeel wordt gekeken naar welke problemen actueel zijn en welke groepen jongeren speciale aandacht behoeven. De kracht van de DWO's is dat ze combi-producten kunnen aanbieden: behalve individuele hulpverlening kunnen ze begeleiding aanbieden, bijeenkomsten en producten gericht op ouders. Projecten worden uitgevoerd in samenwerking met scholen, sport, GGD. Het door de DWO's aangeboden product netwerk, waarbij het maatschappelijk werk is betrokken, wordt elders in deze nota beschreven.

- drugshulpverlening

Het beleid is beschreven in de nota "Aanpak Drugproblematiek in Den Haag" (1996) en de daarop gevolgde voortgangsrapportages. De derde voortgangsrapportage is op 18 juni 1999 besproken in de gecombineerde commissievergadering WVE/ABPB. Het druggebruik onder jongeren is als een uiterst zorgwekkende trend neergezet. Daarom

heeft deze groep als eerste prioriteit binnen het drugbeleid. Het advies over jongeren en drugs in Den Haag, getiteld "Je lajje ègûh tog nie ondâh drugs zettûh?!" is tevens op 18 juni 1999 vastgesteld.

JEUGDHULPVERLENING/JEUGDZORG

De beleidsvoerende overheid in de jeugdzorg is momenteel het stadsgewest Haaglanden. Het beleid wordt neergelegd in vierjarenplannen en jaarprogramma's. Haaglanden voert de regie over de jeugdhulpverlening, jeugdbescherming en geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen. De belangrijkste organisatorische opgave daarbinnen is momenteel de voorbereiding van de oprichting in elk deelgebied van een Bureau Jeugdzorg, waarin voor de lokale overheden vooral de Toegang tot de Jeugdzorg van het grootste belang is. Overleg met de regionale projectgroep Toegang is gaande over de wijze, waarop de Haagse netwerken preventief jeugdbeleid en het onderwijsconsultatieteam gedegen vóóronderzoek kunnen doen, zodat de aanmeldingen bij het Bureau Jeugdzorg onmiddellijk in behandeling kunnen worden genomen. De regionale hulpverleningsvoorzieningen (ambulante hulp, daghulp, dag en nachtvoorzieningen, pleegzorg) kampen evenwel in veel gevallen met een ernstig capaciteitsgebrek, waardoor hulp lang niet altijd op het noodzakelijke moment beschikbaar is.

Het ging al lang niet best meer thuis. Hij lag met zijn moeder overhoop, nadat zijn vader al een tijd geleden vertrokken was. Ook op school had hij het niet meer naar zijn zin: hij haalde onvoldoendes. Als hij een beurt kreeg, stond hij voor gek voor de klas. Hij voelde de geringschattende blikken van zijn klasgenoten op zich gericht. Vroeger was hij wel eens bij het JAC geweest. Daar waren ze best aardig. Hij wilde er nog eens gaan praten, maar het JAC was er niet meer. Ze zeiden dat hij bij Jeugdzorg moest zijn, maar die kon hij niet vinden.

Toen hij een tijdje niet naar school was gegaan en maar wat op straat had rondgehangen, kreeg zijn moeder een oproep van de leerplichtambtenaar. Woest was z'n moeder, maar ze waren toch gaan praten. Misschien kon hij wel naar een andere school, zeiden ze, waar ze hem niet kenden, maar dan moest hij wel worden begeleid door iemand van Parnassia. Daar moest hij ook kennis gaan maken, weer andere mensen in weer een ander gebouw. Toen dat gebeurd was (aardige vrouw trouwens!) kreeg hij weer te horen dat hij over acht weken aan de beurt was Wat moest hij in de tussentijd?

Daarnaast kent de Jeugdzorg een preventieaanbod dat voor het lokale beleid van direct belang is. Zo wordt vanuit Jeugdzorg ondersteuning geboden aan de hierboven bedoelde netwerken. Overigens wordt daaraan door ons in belangrijke mate financieel bijgedragen. Met de instellingen voor jeugdzorg wordt regelmatig overleg gevoerd. Regiebevoegdheid over de regionale voorzieningen hebben wij evenwel niet, waardoor het ons lastig valt prioriteiten af te dwingen en samenhang aan te brengen.

OVERLAST/VANDALISME-/CRIMINALITEITSBESTRIJDING

In samenwerking tussen gemeente, welzijnsinstellingen, politie, justitie, Raad voor de Kinderbescherming, Jeugdzorg en reclassering worden tal van activiteiten uitgevoerd, gericht op het beteugelen van vandalisme, overlast en criminaliteit. Veelal hebben ook deze activiteiten een preventief karakter. De directe bestrijding van overlast wordt beschouwd als een sluitstuk in de ketenbenadering, waarmee de jeugd wordt tegemoet getreden. Voorbeelden van activiteiten zijn: Oud- en Nieuwactiviteiten, HALT, de KANS, bekorting doorlooptijden bij politie en justitie, bevordering van scholing en werk bij (ex)-delinquenten, het meewerken aan alternatieve straffen, waarbij een voor de jeugdige wetsovertreder herkenbare relatie bestaat tussen de straf en het gepleegde delict. In de loop van 1999 is een begin gemaakt met een experiment dat zich speciaal richt op kinderen onder de leeftijd van 12 jaar, die een strafbaar feit begaan. Het aantal aanhoudingen in die categorie neemt toe, de ernst van de vergrijpen eveneens. In alle gevallen wordt nagegaan of naast een zogenaamde pedagogische "stop-reactie" naar het kind ook een hulpaanbod aan kinderen en ouders kan worden gedaan. Er blijkt in deze gevallen veel gezinsproblematiek aan de orde. Om een aanbod op maat te kunnen realiseren is aan de Stichting Jeugdzorg extra formatie toegekend. Het beleid wordt in het kader van het Grote Stedenbeleid jaarlijks samengevat in het Bestedingsplan Jongeren Meer in Balans. De regie is toebedeeld aan de regiegroep Jongeren Meer In Balans, waarin OM, Politie, Raad voor de Kinderbescherming en gemeente samenwerken.

PREVENTIEBELEID

In het hoofdstuk uitgangspunten hebben wij aangegeven dat alle jeugdbeleid preventieve kenmerken heeft. Ons beleidsprogramma "Hernieuwd Perspectief" kondigt aan dat wij prioriteit zullen geven aan activiteiten op het gebied van preventie en opvoedingsondersteuning. Veel van de hierboven vermelde beleidsvelden zijn hierin actief. Bij het formuleren van de doelstelling van ons jeugdbeleid hebben wij aangegeven het beleid vooral positief te willen inzetten om niet in de valkuil te belanden van het (louter) preventief bezig zijn met het voorkomen en bestrijden van achterstanden en overlast. Daarmee moet preventie echter niet tot een verboden woord zijn verklaard. In het bestedingsplan "Jongeren meer in Balans" hebben wij de laatste jaren - naast de middelen, verkregen uit het Grote Stedenbeleid - een apart bestedingsonderdeel met eigen middelen voor het Preventief Jeugdbeleid opgenomen. We vermelden op deze plaats enkele projecten en initiatieven.

- S In het **Haags Platform Jeugdpreventie** (HPJ) ontmoeten gemeente en tal van onderwijs- en welzijnsinstellingen elkaar om informatie uit te wisselen en activiteiten op elkaar af te stemmen. Vooralsnog gebeurt dit op functionarissenniveau. Het is wenselijk dat de activiteiten van het HPJ gedragen worden door de betrokken instellingen. Er wordt met de directies van de betrokken instellingen van gedachten gewisseld over een vorm van formele samenwerking zonder dat die de spontaniteit van de deelnemers aan het platform afremt.
- S In het kadertje op pagina 16 van deze nota hebben wij al melding gemaakt van het preventieproject gericht op de **basiszorgcoördinatie** voor kinderen van ouders met psychiatrische problemen.
- S Heel vaak zijn preventieprojecten samenwerkingsprojecten van instellingen voor welzijn, onderwijs en hulpverlening. Soms beginnen projecten bescheiden door

een of enkele instellingen, gaandeweg sluiten anderen zich aan. Om optimale informatie te bevorderen is in 1997 een begin gemaakt met de publicatie van een eenvoudige en op grote schaal te verspreiden **Nieuwsbrief**. De eerste exemplaren zijn goed ontvangen. Door personeelsproblemen is voortzetting van dit initiatief tijdelijk gestagneerd. Nagegaan wordt of dit initiatief een doorstart krijgt dan wel dat er een meer professioneel Haags jeugdtijdschrift wordt uitgebracht.

- S Veelal worden preventie en vroegtijdige signalering in een adem genoemd. Daarom vermelden wij hier apart de **netwerken preventief jeugdbeleid** (gericht op ouders en kinderen van 0-12 jaar) en het **onderwijsconsultatieteam** (gericht op de jeugd in het voortgezet onderwijs). In alle stadsdelen zijn netwerken preventief jeugdbeleid operationeel. Bij de decentrale welzijnsorganisaties zijn coördinatoren aangesteld, die een multidisciplinair samenwerkingsverband tot hun beschikking hebben, waarin meervoudige problematiek van kinderen tot 12 besproken wordt, leidend tot behandelingsplannen en voortgangsbewaking. De Regionale Instelling voor Jeugdhulpverlening ontvangt faciliteiten voor de 12 tot 18 jarigen. Beiden initiatieven zijn erop gericht opkomende problemen in een zo vroeg mogelijk stadium te signaleren en de weg naar de oplossing in te zetten. Alle onderwijsinstellingen, de decentrale welzijnsorganisaties, politie, jeugdzorg, jeugdhulpverlening, Parnassia, Kinderdagverblijven en Thuiszorg hebben zich in een convenant gebonden hun bijdrage aan deze netwerken te leveren. Beiden netwerkvormen zijn onderzocht op hun effecten¹⁰ en worden na een experimentele periode in het kader van het grote stedenbeleid die in 1999 eindigt in 2000 geïmplementeerd en structureel voortgezet.
- S Om ouders terzijde te staan met pedagogische adviezen op momenten, waarop zij daaraan behoefte hebben, zijn er op diverse plaatsen in de stad **Opvoedsteunpunten** opgericht, waar pedagogisch deskundigen van diverse instellingen (Thuiszorg, Jeugdzorg, de DWO's, Parnassia, Jeugdgezondheidszorg) gemakkelijk en gratis kunnen worden geraadpleegd, zonder dat een verwijzing van huisarts of andere hulpverlener vereist is.
- S **Gemeentelijk preventieplan**
Het stadsgewest heeft in 1999 een eerste versie van de regiovisie Jeugd vastgesteld. Daarin wordt voorzien dat gemeenten gemeentelijke jeugdpreventieplannen opstellen, waarop de regionale voorzieningen vervolgens kunnen worden afgestemd. Voor het vervaardigen van die plannen heeft het stadsgewest een draaiboek aangekondigd, waardoor er vergelijkbare plannen komen. Zodra het draaiboek is verschenen zullen wij een jeugdpreventieplan opstellen.

INTEGRATIEBELEID

De hoofdlijnen van het integratiebeleid zijn geformuleerd in het Plan Multiculturele Stad 1998-2001 "Samen verder naar een ongedeelde stad". Jongeren vormen een prioriteitsgroep. Als prioriteit vragende beleidsonderwerpen in het integratiebeleid worden genoemd participatie en communicatie, het ontwikkelen van gemeenschappelijke waarden en normen, basiseducatie, het bevorderen van ouderbetrokkenheid en

economie. Uitwerking hieraan wordt gegeven in de jaarlijkse bestedingsprogramma's voor het Experimentenfonds Multiculturele Stad. Relevant is de samenhang met het Sociaal Educatief Masterplan - zowel de doelgroepen als de beleidsprioriteiten sluiten voor een zeer groot gedeelte op elkaar aan. Er is geen specifiek voorzieningenbeleid gericht op allochtone jongeren. Het beleid is stimulerend: allochtone jongeren worden gestimuleerd gebruik te maken voor de voorzieningen, die er zijn voor iedereen. De algemene voorzieningen worden gestimuleerd een vraaggericht aanbod te hebben dat in voldoende mate tegemoet komt aan de eisen van een multiculturele samenleving. De te besteden middelen worden verdeeld over stedelijke projecten terwijl daarnaast stadsdeelbudgetten beschikbaar zijn voor de vier stadsdelen (Centrum, Escamp, Segbroek en Laak) waar relatief het grootste aantal migranten woont. Tot slot zijn er voor de overige stadsdelen enige middelen beschikbaar tot aanmoediging van het voeren van een integratiebeleid. Deze projecten, maatwerk per stadsdeel, worden opgenomen in de stadsdeelplannen.

DE VRIJETIJSBESTEDING VAN DE HAAGSE JEUGD

In augustus 1999 hebben wij het voorlopige onderzoeksverslag "HAAGSE JEUGD EN VRIJE TIJD" ontvangen. Er is een schat aan gegevens verzameld, waarmee we de komende jaren ons voordeel kunnen doen.

Het liefste kind van de stad.

Tijdens het onderzoek vulden kinderen van 9 jaar op school een vragenlijst in. Eén van de vragen luidde: "Wat zou jij in de stad beter maken als je de baas was?" Het liefste kind van de stad schreef op: "Ik zou de parken uitbreiden om beter te kunnen spelen. En ik zou in de straten speeltoestellen maken voor de kinderen, die van hun moeder niet naar het park mogen."

Eerste voorzichtige conclusies uit dit onderzoek zijn dat ouders en jeugd in Den Haag redelijk tot zeer tevreden zijn over het Haagse aanbod van vrijetijdsvoorzieningen, hoewel op onderdelen zeker nog verbeteringen mogelijk zijn. Op voorhand is het opvallend dat de jeugd in alle onderzochte leeftijds-categorieën aangeeft volop bereid te zijn zelf mee te denken en voorstellen te doen. Wij zullen daar in ons participatiebeleid op inspelen.

Overigens zullen wij het definitieve rapport presenteren tijdens de inspraak-bijeenkomsten rond deze nota. Ook de Stadskrant zal er uitvoerig aandacht aan besteden.

DEN HAAG STUDENTENSTAD

Den Haag herbergt binnen zijn grenzen een breed spectrum aan voorzieningen voor hoger en post-hoger onderwijs. Er zijn de Haagse Hogeschool als grootste, maar ook andere scholen voor Hoger Beroepsonderwijs, het International Institute of Social Studies en als jongste loot aan de stam het samenwerkingsverband met de Rijksuniversiteit Leiden, die diverse voorzieningen vestigt in Den Haag, waaronder een volledige avondopleiding rechten.

In overleg met de opleidingen voor Hoger Onderwijs en in overleg met de

studentenorganisaties wordt door de gemeente expliciet aandacht besteed aan de volgende onderwerpen: studentenhuisvesting, openbaar vervoer, eetgelegenheden, (waaronder de mensa) en horeca/uitgaansgelegenheden. Onderzoek leert dat de Haagse studenten niet ontevreden zijn over de stad: sommige voorzieningen scoren bepaald hoog zoals het bibliotheekaanbod en de gemeentelijke inspanningen op het gebied van de studentenhuisvesting. Ook bioscopen, theaters, het casino en de musea scoren ruim voldoende. Het sportaanbod is voldoende, maar de kortingsregelingen zijn onvoldoende bekend. Verbetering behoeft het openbaar vervoer, met name in de nachtelijke uren. De studenten oordelen ook niet positief over het aantal en de kwaliteit van de discotheken en er zijn naar hun oordeel te weinig echt goede popconcerten. Niet op al deze terreinen heeft de gemeente het voortouw of de beleidsverantwoordelijkheid, maar informatieverschaffing, het stimuleren van deelname aan activiteiten door bijzondere vormen van facilitering (zoals het aanbieden van kortingsregelingen bij cultuur- en sportvoorzieningen) en het ondersteunen van initiatieven, bij voorbeeld door het leggen van contacten tussen de actoren, maken deel uit van het overleg met de organisaties.

CONCLUSIES:

Uit het voorgaande kan het volgende worden afgeleid:

1. Er is veel gemeentelijk jeugdbeleid ontwikkeld; er is sprake van een veelomvattend aanbod van kwalitatief hoogstaand niveau. Qua capaciteit zijn er op onderdelen duidelijke manco's (Kinderopvang, Sociaal Cultureel werk in sommige stadsdelen, regionale Jeugdzorg). De netwerken preventief jeugdbeleid behoeven verbetering.
2. Er is - behoudens de onder 1. bedoelde manco's, een op alle binnen ons jeugdbeleid te onderscheiden leeftijdscategorieën toegesneden aanbod.
3. Hoewel er veel samenwerking is tussen de diverse sectoren, hetgeen tot tevredenheid strekt en hetgeen voorkomt dat kinderen tussen de wal en het schip belanden, is niet onverdeeld duidelijk wat het effect van de diverse beleidsmaatregelen is, welke oorzakelijke verbanden er bestaan tussen de maatregelen en het welbevinden van de jeugd.
4. De gemeentelijke regierol biedt ruimte om tot samenwerking te komen met zowel gemeentelijke diensten alsook met de instellingen van particulier initiatief. Weliswaar is de gemeente niet in alle gevallen bevoegd gezag of financier, maar met partners met gemeenschappelijke doelstellingen wordt veel bereikt. De regionale regierol ten aanzien van de specialistische tweedelijnszorg wordt node gemist.

Uit de opsomming van de stand van zaken blijkt echter niet:

5. of het aanbod voldoende is gespreid over de stadsdelen
6. of de jeugd in voldoende mate betrokken is bij de beleidsontwikkeling.

Beschouwen wij deze conclusies tegen de achtergrond van de adviezen en aanbevelingen van de commissie Heemskerk, dan kunnen wij vaststellen dat het Haagse aanbod daaraan in grote lijnen beantwoordt. In ons huidige jeugdbeleid blijkt echter één onderwerp te ontbreken, terwijl dat van grote invloed kan zijn op het opgroeien van de jeugd: het armoedevraagstuk. Hoewel de onderzoekers geen harde relatie leggen tussen armoede en ontwikkelingskansen voor kinderen, aangenomen wordt toch dat armoede - en zeker duurzame armoede in opeenvolgende generaties - van negatieve invloed is. Arme kinderen kunnen onvoldoende deelnemen aan recreatieve en culturele voorzieningen. Armoede kan ook gepaard gaan met spanningen in het gezin. Niet

duidelijk is bij welke grens negatieve invloeden ontstaan en hoe armoede gedefinieerd moet worden. De landelijke rapporten geven wel een ruw cijfer van ongeveer 11% van de gezinnen, die van armoede te lijden hebben. Aangenomen dat dit cijfer in de grote stad hoger zal zijn dan het gemiddelde. Heemskerk c.s. bevelen het rijk nadrukkelijk aan dit vraagstuk aan nader onderzoek te onderwerpen. Vanzelfsprekend zullen wij de ontwikkelingen dienaangaande nauwlettend volgen en de uitkomsten betrekken bij ons armoede- en jeugdbeleid.

VI BELEIDSVOORNEMENS

De in de vorige paragraaf getrokken conclusies leiden tot de volgende beleidsvoornemens:

1. Onderzocht wordt of de jeugdinfrastructuur - rekening houdend met de behoeften van ouders en kinderen - voldoende over de stad is gespreid. Tevens zal het beleid in de komende jaren worden onderzocht op zijn effecten. Er zullen verbeteringsvoorstellen worden gedaan om de netwerken preventief jeugdbeleid beter te doen beantwoorden aan hun doel.
2. Bevorderd wordt dat de regierol Jeugdzorg na de ROL-fase opnieuw wordt toebedeeld aan de grote stad
3. Jeugdinformatie als noodzakelijke voorwaarde voor jeugdparticipatie geniet beleidsprioriteit
4. Jeugdparticipatie geniet beleidsprioriteit
5. Twee jaar na vaststelling van deze nota zal andermaal een inventarisatie van het jeugdbeleid plaatsvinden, geholpen door de nog te ontwikkelen monitoringinstrumenten.

Deze beleidsvoornemens worden hierna nader uitgewerkt.

ad 1. **Onderzoek infrastructuur**

Ook al is er een ruim aanbod aan voorzieningen, als het aanbod voor de doelgroep niet bereikbaar zou zijn, dan is het niet doeltreffend georganiseerd. Onze beleidsinventarisatie heeft niet duidelijk gemaakt dat in alle gevallen de voorzieningen op de juiste plaats in de stad gevestigd zijn en voldoende "open". Het Verwey Jonkerinstituut heeft voor de meting hiervan een aantal criteria opgesteld. Eén van die criteria is dat bij de beoordeling hiervan ook de mening van de jeugd zelf in voldoende mate is verdisconteerd.

Binnen de dienst OCW wordt een functionaris vrijgemaakt om gemeentebreed na te gaan of de voorzieningen voldoen aan deze criteria. Tevens zal hij - bij gebreken - voorstellen ter verbetering doen. Op voorhand is al duidelijk dat met name in de na-oorlogse stadswijken het voorzieningenniveau is achtergebleven. Het stadsdeel Escamp is in dit opzicht onderbedeeld. Vanzelfsprekend kunnen buurthuizen vanuit de binnenstad niet naar Escamp worden overgeplaatst. Toch zal in de komende periode worden nagegaan op welke andere wijze Escamp, dat in toenemende mate ook te maken krijgt met wat tot nu toe binnenstadsproblematiek wordt genoemd, aan een beter op de situatie toegesneden voorzieningenpakket kan worden geholpen. Ook bij te ondernemen vernieuwingsoperaties rond openbare ruimte en bebouwing zal aandacht worden besteed aan het opnemen van voldoende jeugdvoorzieningen.

De netwerken preventief jeugdbeleid zijn onvoldoende effectief. Bovendien is er een overlap met de zorgcommissies in het basisonderwijs. Verbetering zal worden gezocht door de samenwerking tussen beide voorzieningen te intensiveren. Zowel de netwerkcoördinatoren als de voorzitters van de zorgcommissies zijn overtuigd van de noodzaak hiervan. Er zijn echter praktische belemmeringen: de netwerken zijn per stadsdeel georganiseerd; de zorgcommissies daarentegen zijn gekoppeld aan scholen van (levensbeschouwelijke) richting. Nagegaan wordt of door middel van experimenten oplossingen kunnen worden gevonden.

Er zullen vervolgens instrumenten worden ontwikkeld om de doeltreffendheid van het gehele jeugdbeleid te kunnen beoordelen. In het kader van de monitoring (zie hierna) zal hieraan aandacht worden besteed.

ad 2. **Regie in de Jeugdzorg**

In het regeringsstandpunt "Regie in de Jeugdzorg" is de regie over het lokaal preventief Jeugd beleid toebedeeld aan de gemeentebesturen. Wij hebben geconcludeerd dat na vijf jaar ervaring gezegd mag worden dat die regie in onze stad goed van de grond is gekomen. In overleg met de partners van het particulier initiatief, al dan niet door ons gesubsidieerd, is goede samenwerking tot stand gekomen. Het interactief werken vanuit gemeenschappelijke doelstellingen biedt voldoende coördinatie-mogelijkheden.

De regie over de tweedelijnszorg, te weten de jeugdhulpverlening, de kinderbescherming en de geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen, is neergelegd bij de provincies en sinds 1995 voor Den Haag en omgeving door de provincie gedelegeerd aan het stadsgewest Haaglanden. Gedeputeerde Staten hebben hierbij destijds bepaald dat deze regietaak van Haaglanden in ieder geval zal eindigen na afloop van de (wettelijke termijnen van de) ROL-fase (= Regionaal Openbaar Lichaam) als bedoeld in artikel 31 van de Kaderwet Bestuur in Verandering. Die termijn loopt af op 1 april 2003.

Omdat het merendeel van de regionale voorzieningen gevestigd is in Den Haag en gericht is op Haagse jeugdigen verdient het aanbeveling de regionale beleidsverantwoordelijkheid voor de Jeugdzorg en daarmee de regievoering alsdan neer te leggen bij de gemeente Den Haag. De ervaring leert dat de afstand tussen het stadsgewest en de stadsjeugd blijkaar te groot is om een werkelijk geëngageerd jeugdzorgbeleid van de grond te tillen. De instellingen voor de tweedelijnszorg wenden zich bij herhaling tot het stadsbestuur voor ondersteuning en beleidsontwikkeling. Deze situatie doet zich ook voor rond de andere grote gemeenten. De regionale samenwerkingsverbanden Jeugdhulpverlening rond de steden Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag hebben op 28 april 1999 met medewerking van de besturen van de vier grote gemeenten in Den Haag een werkconferentie belegd om de specifieke grootstedelijke jeugdproblematiek te verhelderen.

Ook bij die gelegenheid is de regierol van de grote gemeenten aan de orde gekomen. De staatssecretaris van VWS heeft de problematiek onderkend en heeft toegezegd hieraan aandacht te besteden bij de formulering van de nieuwe Wet op de Jeugdzorg, die in de huidige kabinetsperiode zijn beslag zal krijgen. Ook de Adviescommissie voor de Wet op de Jeugdzorg, de commissie Grüter, buigt zich op verzoek van de samenwerkende instellingen over deze problematiek. Wij ondersteunen deze initiatieven en zullen ze - waar nodig - ondersteunen in het wetgevingsproces.

ad 3. **Jeugd informatiebeleid**

Jeugdparticipatie achten wij een onmisbaar middel om de doelstelling van ons jeugd beleid (binding van de jeugd aan de samenleving) te realiseren. Om te kunnen participeren is het kunnen beschikken over voldoende informatie echter onmisbaar. In de conclusie van onze notitie NAAR EEN SAMENHANGEND JEUGDBELEID hebben wij reeds vastgesteld dat het jeugd informatiebeleid nog onvoldoende tot ontwikkeling is gekomen. Wij zijn daarom voornemens hieraan in de komende periode expliciet aandacht te besteden. Wij hanteren daarbij de volgende instrumenten en ontwikkelen die verder, waar nodig:

- S Het **Jongeren informatiepunt (JIP)**. Het JIP is een in het kader van de jeugdhulpverlening door het stadsgewest gesubsidieerde instelling. Den Haag subsidieert met enige regelmaat incidentele activiteiten van het JIP, zoals de organisatie van de vierjaarlijkse scholierenverkiezingen en de verzorging van

informatierekken op scholen voor voortgezet onderwijs. Ook heeft het JIP geadviseerd bij de opzet en uitvoering van het deze zomer gehouden vrijetijdsonderzoek. Het stadsgewest is van oordeel dat de verantwoordelijkheid voor jeugdinformatie vooral een lokale functie is. Haaglanden heeft daarom aangekondigd de subsidiëring met ingang van het jaar 2000 te zullen beperken tot de huisvestings- en personeelslasten van het JIP. Gemeenten nemen vervolgens bij het JIP concrete producten af, toegesneden op de eigen gemeentelijke situatie. Wij achten dit een redelijke taakverdeling. Voor het JIP is het van belang te kunnen rekenen op een redelijke en constante stroom gemeentelijke opdrachten. Het JIP onderhandelt daartoe met de gemeentebesturen uit de regio. Wij zijn met het JIP overeengekomen jaarlijks een deel van de begroting voor jeugdinformatie te reserveren voor activiteiten, die het JIP aanbiedt. Jaarlijks zullen we met het JIP te onderhandelen over de concrete activiteiten. Dat daarbij digitale informatieverwerking bij de jeugd in de toekomst een hoofdrol zal spelen, spreekt voor zich. Uit het vrijetijdsonderzoek is al gebleken dat niet alleen de oudere jeugd, maar ook de kinderen in hun vrije tijd al volop met computers in de weer zijn. Overleg over de door het JIP te leveren producten in 2000 wordt reeds met het JIP gevoerd. Inmiddels beschikt het JIP over een modern ingericht, centraal gelegen en dus goed bereikbaar pand aan de Amsterdamse Veerkade.

S **Het Gemeentelijk informatiecentrum.**

Het Informatiecentrum verstrekt informatie aan jeugd en over jeugd uit alle leeftijdscategorieën. De jeugd komt ook binnen bij het informatiecentrum. De gevraagde informatie gaat van wie-wat-waar tot vragen over beleid en regelingen. De wie-wat-waar informatie van de gemeentelijke organisatie wordt door het vullen van het publieksinformatiesysteem "Aagje" door de diensten steeds beter in kaart gebracht. Het Residentienet zal er in de toekomst voor zorgen dat ook de niet-gemeentelijke informatie beter toegankelijk wordt. Informatie over beleid en regelingen, de (gemeentelijke) democratie en de stad Den Haag is op dit moment alleen beschikbaar in de gebruikelijke vorm, nota's, rapporten en folders, vooral geschreven voor de doelgroep volwassenen. Nagegaan wordt hoe voorzien kan worden in het beschikbaar stellen van specifiek op de jeugd toegesneden materiaal.

Op verzoek verzorgt het Informatiecentrum rondleidingen in de raadzaal om het functioneren van het gemeentelijk bestuur uit te leggen. Zowel het basisonderwijs (in het kader van Werkweek Stad) als ook het voortgezet onderwijs doen regelmatig een beroep op het Gemeentelijk Informatiecentrum. Soms is er behoefte aan een meer inhoudelijk verhaal over een bepaald beleidsaspect, wat dan door de vakambtenaar van de desbetreffende dienst wordt toegelicht.

Studenten en leerlingen van diverse opleidingen maken gebruik van materialen van het informatiecentrum bij het maken van scripties en werkstukken. Veel vraag is er ook naar statistische gegevens op diverse gemeentelijke onderwerpen.

S **De Stadskrant**

Sinds 1997 bevat de stadskrant regelmatig speciale jongerenpagina's met een eigen logo (De jongerenStadskrant). Doel hiervan is dat de gemeente rechtstreeks met de jongeren communiceert. Via de jongerenpagina's wordt de jeugd geïnformeerd over beleidszaken en (gemeentelijke en andere) initiatieven, maar ook wordt geprobeerd ze meer te betrekken bij en/of te interesseren voor de gemeente. Vooral initiatieven van jongeren zelf krijgen ruim aandacht. Bijkomend voordeel hiervan is dat volwassenen, die deze pagina's wellicht ook lezen, een ander beeld krijgen van jongeren en ze niet stigmatiseren als

overlastgevende individuen, maar zien dat het gros van de jeugd helemaal niet lastig of crimineel is. Daarnaast kan de niet-actieve jeugd lezen hoe ze iets voor zichzelf kunnen veranderen. Er zijn ook de zogenaamde 'probleemverhalen'. Die moeten de jeugd wijzen op de consequenties van ongewenst gedrag (vandalisme bijvoorbeeld) of in geval van anderssoortige problemen op weg helpen naar bijvoorbeeld een hulpverlenende instantie. Om de jongerenpagina's interessant en leesbaar te maken voor de doelgroep komen jongeren zelf zoveel mogelijk aan het woord.

Afgesproken is dat minimaal acht keer per jaar twee jongerenpagina's worden opgenomen in de reguliere Stadskrant. De verschijningsfrequentie van de jongerenpagina's lag zowel in 1997 als in 1998 hoger (respectievelijk elf en dertien keer; de laatste krant van 1998 bevatte zelfs vier jongerenpagina's). In 1999 zijn tot aan het zomerreces reeds zeven keer twee jongerenpagina's opgenomen in De Stadskrant.

De redactie ontvangt regelmatig geluiden van jongeren dat zij de jongerenpagina's in de Stadskrant kennen. Ook uit de omnibusenquête van 1998 bleek dat de Stadskrant voor 59% van de jongeren de voornaamste bron van gemeentelijk nieuws is.

De Stadskrant gaat in de toekomst door op de ingeslagen weg. Zo zal de Stadskrant een prominente rol spelen bij de presentatie van het vrijetijdsonderzoek (zie vorig hoofdstuk).

S **Stadsradio 94.**

Het hoeft geen betoog dat de jeugd een eigen en eigentijdse benadering behoeft. Stadsradio 94 is een door veel jongeren goed beluisterde zender. Ook de stadsradio zal worden verzocht bij de presentatie van het vrijetijdsonderzoek een rol te spelen.

— **Den Haag digitale stad**

We kunnen gevoeglijk aannemen dat onze voorstellen rond de digitale stad bij de jeugd een goed onthaal zullen vinden. Het vrijetijdsonderzoek maakt al duidelijk dat de jeugd veel gebruik maakt van de computer. Het Jongereninformatiepunt heeft zich inmiddels al gemeld als samenwerkingspartner bij onze stedelijke coördinator, evenals het jongerenwerk Laak. Het jongerenwerk Laak heeft in dit verband veel belovende contacten aangeknoopt met de desbetreffende faculteit van de Haagse Hogeschool.

Lekker Belangrijk

Een radiorubriek van Stadsradio 94. Een belangrijk onderwerp wordt besproken en jongere luisteraars reageren, hebben een vraag of een mening en zijn dus belangrijk. Dit jaar voor het eerst rond de vakantietijd - te beginnen in de maand mei - besteedt het programma samen met de Rutgerstichting aandacht aan veilig vrijen. Niet alleen de techniek komt aan de orde, maar vooral ook gevoelens, opvattingen, geloof. De programmamakers durven de voorzichtige conclusie te trekken dat er vanuit de stad behoefte was om een reactie te geven, een eigen ervaring te vertellen of om een vraag te stellen. Hoewel het gevaarlijk is om aan de hand van het aantal bellers de populariteit of de impact van het programma af te meten, blijkt uit de opmerkingen van de bellers wel dat er echt serieus meegedacht en gesproken werd. De uitzendtijd, 's-avonds tussen 7 en 8 uur, vinden jongeren belangrijk omdat je dan op je kamer "privé" kunt luisteren en reageren. Bovendien zeggen de jongeren dat het programma "Lekker Belangrijk" "normaal" met ze communiceert, hetgeen opvallend is en hetgeen we ons dus kunnen aantrekken.

ad.4 **Jeugdparticipatie**

Participatie is een speerpunt in ons beleid. Jeugdparticipatie is essentieel en je kunt er niet vroeg genoeg mee beginnen. Participatie is evenwel niet gemakkelijk, noch voor de jeugd zelf, noch voor de instellingen, die participatie bevorderen, waaronder de gemeentelijke overheid. Van belang is dat de participant zich volstrekt serieus genomen weet zonder de indruk te krijgen dat hij het is, die het voor het zeggen heeft, althans de baas is. Zeker bij de jeugd dreigt deze valkuil. "Mogen we vragen, vragen we wat, krijgen we te horen dat het niet kan...." Participatie moet leiden tot enthousiaste betrokkenheid en mag niet verkeren in teleurstelling. Gebeurt dat laatste, dan is er voor alle partijen verlies geboekt. In alle contacten met de jeugd dient telkens weer duidelijk te zijn welke marges in acht genomen moeten worden, opdat geen overspannen verwachtingen worden gewekt. Maar ondanks deze beperking geldt: jeugdparticipatie is prioriteit. Als wij spreken over jeugdparticipatie dan onderscheiden wij daarbij enkele specifieke vormen, te weten:

- a. de jeugd, die meedoet, die gebruik maakt van de voorzieningen, lid is van organisaties etc.
- b. de jeugd, die zelf verantwoordelijkheid neemt voor de eigen leefsituatie en leefomgeving
- c. de jeugd, die zich organiseert, wensen uit en meepraat over de eigen situatie in de eigen omgeving en
- d. de betrokkenheid van de jeugd bij gemeentelijke besluitvormingsprocessen.

Al deze vormen van jeugdparticipatie beoordelen wij positief.

Ad a. Het "simpel" gebruik maken van de aangeboden voorzieningen achten wij van groot belang in de sociale vorming van de jeugd, het binden van de jeugd aan de samenleving. Hoewel er uiteraard sprake is van een vrijblijvend aanbod: als een kind alleen maar naar school gaat en verder

nergens meer bij betrokken is, achten wij dat niet zo gunstig. Waar onderbezetting blijkt - de deelname aan sportactiviteiten door migrantenmeisjes in de binnenstadswijken blijft bij voorbeeld duidelijk achter - daar stimuleren wij acties om ook deze vorm van participatie te verbeteren. Overal aan meedoen kan vanzelfsprekend niet, dat zou overtrokken zijn. Wel wordt bevorderd dat kinderen en jongeren meedoen aan buitenschoolse activiteiten.

- Ad b. Gedachtig de uitgangspunten van ons beleid, die zeggen dat de jeugd wordt aangesproken op de eigen verantwoordelijkheid, actief is en zich gewaardeerd weet als volwaardig lid van de samenleving, verwachten wij dat de jeugd - aangepast aan de leeftijdsontwikkeling - actief betrokken is in de eigen leefomgeving, niet alleen lid is van organisaties, maar ook deelneemt aan school- en buurtacties, kortom: zich verantwoordelijk toont. De inbreng van de jeugd moet op waarde geschat worden en aanvaard.

Jongeren hebben vaak te lijden onder een slecht imago; ze worden beoordeeld op daden van anderen. Dat ergert jongeren mateloos en terecht. Om moedeloos van te worden, vooral als je je best doet en het goed met je gaat.

Migrantenjongeren in Escamp werken zelf aan de oplossing. Als er ergens veel mensen verwacht worden (markt, braderie, kermis) verschijnen zij er met hun multicultbus: zelfbewust spreken ze de mensen aan en vertellen over hun cultuur, geven een cadeautje of een lekker hapje en laten zo zien hoe rijk de multiculturele samenleving met migrantenjongeren is.

Terecht kreeg dit initiatief in 1998 de Hein Roethofprijs; in 1999 werden de Escampse jongeren genomineerd voor de European Crimeprevention Award.

Volwassenen en hun organisaties vinden dit niet altijd eenvoudig: de jeugd moet nog leren en weet niet altijd de juiste toon te treffen (het omgekeerde komt ook veelvuldig voor) en de jeugd is vaak ongeduldig, vindt het moeilijk om lang met hetzelfde bezig te zijn, haakt af bij stroperige processen en is dan al gauw weer ergens anders actief. Het misstaat volwassenen niet dit als gegeven te aanvaarden en de jeugd te nemen zoals die is: jong, enthousiast, ongedurig, springerig actief, niet gericht op vergadercultuur.....

Wij zullen stimuleren dat organisaties in de samenleving zich actiever inzetten om de jeugd te betrekken bij hun activiteiten. Overigens is het ons bekend dat velen niets liever zouden willen, al was het maar om de continuïteit van de eigen organisatie veilig te stellen. Wij zullen nagaan of het mogelijk is de verschillen te overbruggen door het aanbieden van gerichte trainingen aan volwassenen en wellicht aan volwassenen en jeugdigen samen.

Ook in het kader van het vrijwilligersbeleid gaan wij na hoe de aansluiting tussen jongeren en organisaties bevorderd kan worden. Hieraan wordt aandacht besteed in het inspraaktraject voor de nota "Haagse vrijwilligers zijn goud waard" en in de toekomstige uitwerkingen van die nota.

- Ad c. Uitgangspunt is dat de jeugd evenals alle stadgenoten zich uitgenodigd weet zich in groepen te organiseren, wensen te uiten en mee te praten over de eigen situatie, over de eigen leefomgeving. Daarbij moet de jeugd op basis van zichtbare resultaten erop kunnen vertrouwen dat participatie de moeite waard is. Vooralsnog kent deze vorm van jeugdparticipatie in onze stad de volgende elementen:

*"Democratie vereist goede debatten en dat je het met elkaar oneens kunt zijn."
(Jeltje van Nieuwenhoven, voorzitter Tweede Kamer)*

Y-voice, zoals beschreven in een raadsnotitie van oktober 1998. In elk stadsdeel bestaan er Y-voicegroepen (Youthvoice), waarin jongeren zelf bepalen welk onderwerp zij aan de orde stellen, welk doel of welke voorziening zij nastreven. Zelf zoeken zij contact met organisaties, die voor de verwezenlijking van hun doel van belang zijn. Dat kan de gemeente zijn, maar in andere gevallen verstaan zij zich met de politie, met organisaties van ouderen, met een schoolbestuur. Deze Y-voice groepen zijn met enthousiasme van start gegaan en hebben verrassende resultaten opgeleverd¹¹. Jeugdonderzoeker, Dr.J.Hazenkamp van de Stichting Alexander, heeft de resultaten samen met jongeren onderzocht en de jongeren zelf hebben de resultaten in november 1998 in de raadscommissie WVE gepresenteerd, inclusief aanbevelingen. Jongeren zeggen daarbij dat ze volstrekt serieus genomen willen worden en dat ze geen tijd hebben om eindeloos te wachten op ambtelijke en bestuurlijke procedures. De overheid moet leren tempo te maken. Wij hebben destijds bepaald dat dit systeem geleidelijk zou worden ingevoerd en dat uiteindelijk elke wijk over een Y-voicegroep zou moeten beschikken. Dit doel is nog niet bereikt. Integendeel. Ondanks het succes en het enthousiasme zijn nog lang niet in alle wijken, zelfs niet in elk stadsdeel één, Y-voicegroepen opgericht en actief. Overigens is het verheugend dat alle decentrale welzijnsorganisaties het onderwerp in hun offertes voor het jaar 2000 hebben opgenomen. Wij zullen blijven aandringen op het begeleiden van Y-voicegroepen op wijkniveau.

*Even ballen
Een groep jongens uit Moerwijk vertelde trots in de Raadzaal dat ze er in geslaagd waren een oud en verwaarloosd basketbalveldje opgeknappt en verbeterd te krijgen. Glunderend projecteerden ze op een groot scherm dia's van het resultaat van hun inspanningen.
Vraag van de wethouder: "En wat zal nu jullie volgende project zijn?".
Reactie:
"Voorlopig niets, nu gaan we even ballen...."*

Jeugdjury. Jaarlijks wordt door de Openbare Bibliotheek een kinderjury

¹¹Zie bijvoorbeeld het "cursiefje" over Mariahoeve in het kadertje op pagina 11.

gevormd, die kinderboeken leest en beoordeelt. De Haagse voorronden zijn medebepalend voor de uiteindelijke toekenning van de landelijke prijs voor het beste kinderboek van Nederland.

Haagse Jeugdprijs. Dit is een jaarlijks terugkerende activiteit, waar jongeren werken aan de realisering van een door henzelf belangrijk gevonden project. In het stadhuis (1998) of het provinciehuis (1999) presenteren de jongeren hun uitgewerkte ideeën aan een jury, waarvan ook jongeren zelf deel uitmaken. Het beste idee per leeftijdscategorie krijgt een prijs. De prijs bestaat uit drie delen: een trofee als herinnering voor op de schouw of in de prijzenkast, een geldprijs als bijdrage in de kosten voor de werkelijke uitvoering van het idee en tot slot een kleinere geldprijs voor de groep om een avondje uit te gaan om het succes te vieren. De Haagse Jeugdprijs wordt georganiseerd in samenwerking met de landelijke organisatie rond de Jeugdprijs Nederland. De Haagse winnaars mogen meedoen met de landelijke prijsvraag en kunnen daar weer een (geld)prijs winnen.

De Jeugdprijs Nederland ging in 1999 in de categorie 12 tot 18 jaar naar een Haagse groep, die het project "Permanent Multiculturele School" had uitgewerkt. Het project zal bestaan uit een reizende tentoonstelling, een multiculturele kantine en een kalender met feestdagen van andere culturen.

Jongerenplatform. Het Haags Jongerenplatform (HJP) is een samenwerkingsverband van jongerenorganisaties van politieke partijen, studenten en jongerenpastoraat. Het HJP richt zich op belangenbehartiging voor de aangesloten organisaties en organiseert ook activiteiten, die een gezamenlijk belang dienen en niet behoren tot het exclusieve terrein van één van de aangesloten organisaties. Het HJP leidt een wisselend actief bestaan omdat de instroom van nieuwe leden niet altijd gelijke tred houdt met de doorstroom van de actieve leden naar andere bezigheden. Het HJP kan rekenen op gemeentelijke ondersteuning en ontvangt - afhankelijk van de activiteit - ook wel financiële ondersteuning. In 1998 is een waarderingssubsidie toegekend. Onlangs is een nieuw bestuur aangetreden dat bij diverse gemeentelijke instanties reeds zijn opwachting heeft gemaakt. Inmiddels heeft het bestuur een debatronde aangekondigd van acht discussiebijeenkomsten, die doorlopen tot de maand mei 2000. De onderwerpen zijn: jongerenhuisvesting, jongerenparticipatie, uitgaansleven in Den Haag, (openbaar) vervoer, het gezicht van Den Haag, multi-cultureel Den Haag, Milieu en Onderwijs.

Goud (Groot Overleg van scholieren Uit Den Haag). Goud is een overkoepelende organisatie van jongeren uit het voortgezet onderwijs. Goud organiseert diverse activiteiten als ondersteuning voor actieve jongeren op school. Er wordt begeleiding aangeboden vanuit het Haags Centrum voor Onderwijsbegeleiding; er is een bescheiden budget beschikbaar. Met heeft een succesvolle samenwerking opgebouwd met de landelijke organisatie Codename Future.

Jeugdpanel gezondheidszorg. In de in 1999 verschenen nota Volksgezondheid hebben wij de oprichting van een Jeugdpanel

aangekondigd. Inmiddels heeft het Regionaal Patiënten en Cliënten Platform de uitvoering hiervan op zich genomen. De minister van Volksgezondheid, mevrouw Borst, is het panel persoonlijk komen installeren en heeft de start met een financiële bijdrage vergemakkelijkt. Inmiddels zijn jongeren bereid gevonden in dit panel hun beste beentje voor te zetten. In september 1999 heeft de eerste bijeenkomst plaatsgevonden. Het panel zal gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen. Wij zullen het panel in ieder geval vragen ons jeugdbeleid door te lichten op toereikendheid en doeltreffendheid voor zieke en gehandicapte kinderen.

Haagse Vrijwilligersdag. Om onze waardering te uiten naar alle vrijwilligers, die door hun vrijwilligerswerk hun verantwoordelijkheidsgevoel voor de samenleving omzetten in daden, organiseren wij jaarlijks een feest voor vrijwilligers. Dit jaar willen wij vooral de actieve jongeren in het zonnetje zetten. Op 7 december 1999 ontvangen wij in het Atrium van het stadhuis de actieve jongeren voor een feestelijke bijeenkomst. Voor wat hoort wat. Tevens wordt tijdens dit feest de "Haagse Hulde" uitgereikt, een prijs voor vernieuwende initiatieven op het gebied van werving van vrijwilligers. Dit jaar is de prijs voor jongeren bedoeld en zullen jongeren plaatsnemen in de jury.

Het participatie-instrumentarium is hiermee niet compleet en uitontwikkeld. Er zijn eerste stappen gezet. Wij zullen alle instellingen in de stad verzoeken de komende twee jaar jeugdparticipatie in de eigen organisatie (verder) tot ontwikkeling te brengen en ons te informeren omtrent de resultaten. Wij denken daarbij aan alle instellingen, die met jeugd te maken hebben of met jeugd te maken zouden moeten hebben zoals bewonersorganisaties, scholen, welzijn, cultuur, sport, gezondheidszorg en vanzelfsprekend ook de gemeentelijke diensten. Wij vaardigen hierbij vooralsnog geen vormvoorschriften of andere directieven uit omdat die er niet zijn, maar bovendien omdat wij van oordeel zijn dat de instellingen in staat moeten worden gesteld zelf vormen te vinden, die passen bij de aard van hun organisatie. Op basis van de resultaten kunnen over twee jaar wellicht algemeen geldende noemers worden bepaald.

ad d. Betrokkenheid van de jeugd bij gemeentelijke besluitvormingsprocessen. Het is goed dat de jeugd geleidelijk aan wordt ingevoerd in de werking van onze parlementaire democratie. Waar wij hierboven het initiatief vermeldden om alle instellingen in de stad te vragen er in de komende twee jaren werk van te maken de jeugd bij hun activiteiten te betrekken, geldt dat initiatief vanzelfsprekend ook voor het eigen gemeentelijke beleid. Er bestaan hiertoe diverse instrumenten:

Kids doen er toe.

In 1997 en 1998 werd het pilotproject "Kids doen ertoe" door de Welzijnsorganisatie Escamp ontwikkeld en uitgevoerd. Het heeft als doel kinderen uit groep zeven of acht van de basisschool actief kennis te laten maken met het lokale bestuur en hen bewust te maken van hun verantwoordelijkheid voor de eigen leefomgeving. De kinderen doen verbeteringsvoorstellen voor de buurt waar hun school gesitueerd is en praten daarover met bestuurders. Veelal liggen hun voorstellen op het terrein van de dienst Stadsbeheer. Deze dienst voert de verbeteringen, zo mogelijk nog hetzelfde jaar, uit. Het ligt in de bedoeling dit pilotproject, dat zeer succesvol bleek, uit te breiden naar de andere stadsdelen. Aan het bestaande lespakket is overigens een nieuw

element toegevoegd, namelijk een brochure, waarin de werkwijze van het gemeentebestuur wordt uitgelegd. Deze brochure zal ook via het gemeentelijk Informatiecentrum en de stadsdeelkantoren worden verspreid.

Scholierenverkiezingen

Elke vier jaar, tegen de tijd van de gemeenteraadsverkiezingen, worden er in onze stad op scholen voor voortgezet onderwijs scholierenverkiezingen gehouden. Het JIP en Centrum 16/22 verzorgen de organisatie ervan. Er wordt voorlichting gegeven, er worden debatten gehouden - soms met kandidaat-raadsleden, soms met vertegenwoordigers van de jongerenorganisaties van politieke partijen - en er wordt daadwerkelijk gestemd: stembiljetten, rode potloden, stembussen, tellen en gespannen wachten op de uitslagen. De uitslag wordt met enig vertoon en publiciteit bekend gemaakt. In 1998 heeft de burgemeester de uitslagen op het politiek terras in het atrium van het stadhuis gepresenteerd.

Wij zullen deze activiteit bij de volgende raadsverkiezingen herhalen.

Jeugd(gemeente)raad.

Tijdens het Nationaal Jeugddebat 1999 is door jongeren heftig met regeringsvertegenwoordigers gediscussieerd over de verplichte instelling van jeugdraden of jongerenraden. Uiteindelijk is er met algemene stemming een motie aangenomen, waarin de regering wordt verzocht om de jeugd op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau mogelijkheden te geven jeugdraden in te stellen en die te faciliteren. De staatssecretaris van VWS heeft toegezegd de gemeenten in het najaar van 1999 nader over het te voeren participatiebeleid te adviseren. Vanzelfsprekend zullen wij deze adviezen zorgvuldig bestuderen en er met vertegenwoordigers van de jeugd over van gedachten wisselen. In veel gemeenten is reeds geëxperimenteerd met jeugdgemeenteraden, veelal zonder blijvend resultaat.

Stadsdeelcommissies.

Tijdens de vergaderingen van de stadsdeelcommissies komt het jeugdbeleid, naast andere onderwerpen, regelmatig aan de orde. De animo onder jongeren om de stadsdeelcommissies te bezoeken is echter in het algemeen niet groot. Om die reden worden, afhankelijk van de agenda van de stadsdeelcommissie, extra inspanningen gepleegd, om de opkomst van jongeren te vergroten. Deze extra inspanningen blijken redelijk succesvol.

Projecten.

In het hier al eerder genoemde vrijetijdsonderzoek is aan de jongeren in de leeftijd van 13 tot 18 jaar gevraagd ideeën te leveren voor te realiseren voorzieningen in hun stadsdeel. Met als doel één idee per stadsdeel - in samenspraak met hen - uit te kiezen dat als project op korte termijn wordt uitgevoerd. Tevens werd gevraagd of ze bereid zouden zijn aan de uitwerking en uitvoering van het project mee te werken. Veel jongeren hebben enthousiast en positief gereageerd. Per stadsdeel werden tussen de 110 en 130 ideeën ingebracht. Onze bedoeling met deze opzet is zowel jongeren als gemeentelijke diensten (meer) ervaring met participatie te laten opdoen.

Voor het vervolg is de volgende procedure afgesproken.

* Alle ingediende ideeën worden per stadsdeel gerubriceerd. De stadsdeelcoördinatoren bespreken de voorstellen die betrekking hebben op hun stadsdeel met het stadsdeel-MT en beoordelen de voorstellen aan de hand van de criteria: omvang van de doelgroep waarvoor de voorziening bedoeld is, aantal malen dat om de voorziening wordt gevraagd en geven een inschatting van de kosten. Dit resulteert in een overzicht voor ons college.

* Wij stellen vervolgens vast welke ideeën de potentie hebben om te worden

gerealiseerd en welke niet.

* Tijdens de inspraakbijeenkomsten waar de resultaten van het vrijetijdsonderzoek worden gepresenteerd, maken we dit besluit kenbaar. Dit houdt in dat de redenen waarom ideeën werden afgewezen worden verduidelijkt. Tevens wordt meegedeeld welke ideeën nog in de race zijn om de status van stadsdeelproject te bereiken en op welke wijze de selectie - in samenspraak met jongeren - zal plaatsvinden.

ad.5. Monitoring

De ontwikkelingen in de stad en de effecten van het gevoerde beleid moeten zichtbaar worden. Elke twee jaar verschijnt hiertoe de leefbaarheidsmonitor, onderdeel van de jaarlijkse stadsenquête. Deze is qua doelgroep echter beperkt tot de 15-jarigen en ouder en daarom niet toereikend als meetinstrument voor het jeugdbeleid. Daarnaast wordt jaarlijks de OCW-monitor uitgegeven, die objectieve cijfers geeft. Er is de Onderwijsmonitor, waarmee de schoolresultaten van de Haagse Jeugd nauwkeurig kunnen worden gevolgd. Er is een gezondheidsmonitor. Daarnaast bestaat er een politiemonitor, die elke twee jaar gehouden wordt en die gericht is op veiligheidsbeleving in de stad.

Ondanks deze veelheid aan gegevens ontbreekt nog een totaaloverzicht. Het hierboven genoemde Haags Platform Jeugdpreventie heeft het initiatief genomen om te komen tot een specifieke jeugdmonitor. Door koppeling van alle reeds beschikbare gegevens zou een beter inzicht in de effecten van ons beleid kunnen worden verkregen. Het ICDI (International Child Development Initiatives) heeft aangeboden deze koppeling tot stand te brengen en ons jeugdbeleid te vergelijken met dat in steden elders in de wereld. In eerste instantie wordt hierbij gedacht aan de stedenbandgemeenten Warschau en Juigalpa. Wellicht kan ook Bethlehem, waarmee vriendschapsbanden worden aangegaan, in de vergelijkingen worden betrokken. Het ICDI zal hiertoe bij ons een voorstel en een werkplan indienen. Een extern fonds is bereid de financiering op zich te nemen, ook voor een tweejaarlijkse herhaling van dit onderzoek naar de staat van de jeugd in Den Haag.

Daarboven heeft de Gezinsraad ons aangeboden regelmatig een Haagse "uitdraai" te verzorgen van gegevens, die worden verzameld door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Als deze "uitdraai" daartoe aanleiding geeft is de gezinsraad bovendien bereid voor haar rekening op onderdelen meer diepgaand onderzoek te plegen. Ook de Gezinsraad heeft toegezegd concrete voorstellen uit te werken in het najaar 1999.

Tot slot zullen ook de jongeren zelf worden ingeschakeld bij het te verrichten onderzoek. De stichting Alexander heeft expertise ontwikkeld en ervaring opgedaan met het laten verrichten van onderzoek onder jongeren door jongeren. Jongeren worden door de stichting getraind in onderzoeksvaardigheden en ondervragen vervolgens "collega"-jongeren. Het maakt verschil voor jongeren of zij worden ondervraagd door volwassenen - en dan soms ook nog door geleerde volwassenen van een wetenschappelijk bureau - of dat ze worden ondervraagd door leeftijdgenoten. Een eerste ervaring met deze onderzoeksvorm is in onze stad opgedaan met de evaluatie van de Y-voicegroepen en de presentatie daarvan door de jongeren in de Raadzaal. In de komende periode zullen wij opnieuw jongeren inschakelen bij deelonderzoeken, die zich hier voor lenen. Wij zullen de Stichting Alexander uitnodigen dit onderzoek te begeleiden.

VII BESLUIT

Wij willen met de jeugd in gesprek blijven. Naast het reeds ontwikkelde participatiebeleid hebben wij in de aanloop naar deze nota het vrijetijdsonderzoek laten uitvoeren. Haagse ouders, kinderen en jongeren hebben zich daarbij uitgesproken en dat leidt ons tot niet vrijblijvende reacties. In de inspraakperiode zullen wij een serie bijeenkomsten organiseren, waar de jeugd andermaal de mogelijkheid wordt geboden zich uit te spreken over de stad, over het gevoerde jeugdbeleid en over onze voornemens. Ook het vrijwilligersfeest, dat wij in december organiseren, brengt ons opnieuw in contact met de jeugd.

Radio 94 is een radiozender (en dus geen ontvanger), maar onderscheidt zich van anderen door veelvuldig met jongeren te communiceren. Wij zullen dit kanaal inschakelen, waar dat dienstig lijkt.

Tot slot zullen wij stimuleren dat de stadskrant, die reeds regelmatig aandacht aan jongeren besteedt, ook reacties van jongeren oproept, zodat wij daarmee in ons beleid in toenemende mate rekening kunnen houden.

Kortom: samen met de jeugd en de private instellingen willen wij ons inzetten voor het ondersteunen en stimuleren van reeds bestaande en van nieuwe initiatieven.